

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av produktsäkerhetslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås en utvidgning av tillämpningsområdet för produktsäkerhetslagen så att lagen även gäller konsumenttjänster. Utöver konsumtionsvaror och konsumenttjänster skall lagen gälla också andra varor och tjänster som är avsedda för med konsumenter jämförbara slutliga användare.

De medel som står till buds för tillsynsmyndigheterna föreslås bli kompletterade genom stadganden enligt vilka konsumentverket kan förplikta en näringsidkare att ordna ett särskilt återkallelseförfarande i de fall där farliga konsumtionsvaror eller konsumenttjänster redan är i konsumenternas besittning.

Om det är uppenbart att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst kan orsaka fara för hälsan, kan tillsynsmyndigheten enligt förslaget meddela ett temporärt förbud som är i kraft till dess slutgiltigt beslut i saken fattats.

Stadgandet om näringsidkarens omsorgsplikt skall kompletteras så att näringsidkaren omedelbart skall underrätta tillsynsmyndigheterna om han får vetskap om att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst orsakar fara för konsumenternas hälsa eller egendom.

Lagen avses att träda i kraft ca sex månader efter att riksdagen har antagit den.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	2. De viktigaste reformförslagen	14
1. Nuläge	3	2.1. Allmänt	14
1.1. Gällande stadganden	3	2.2. Tillämpningen i fråga om konsumenttjänster	14
Produktsäkerhetslagens tillämpningsområde	3	2.3. Utvidgning av tillämpningsområdet så att lagen gäller även vissa varor och tjänster som inte kan anses som konsumtionsvaror eller konsumenttjänster	16
Näringsidkarens omsorgsplikt	4	2.4. Näringsidkarens skyldighet att meddela tillsynsmyndigheten om en fara i samband med en konsumtionsvara	18
Begreppet farlighet i fråga om konsumtionsvaror	5	2.5. Temporärt förbud	18
Tillsynsmyndigheterna	5	2.5. Återkallelseförfarandet	19
Tillsynsmedel	5	3. Propositionens verkningar	20
Tystnadsplikt	7	3.1. Ekonomiska verkningar	20
Straffstadganden	7	3.2. Verkningarna i fråga om organisation och personal	20
Ändringssökande	7	4. Beredning av propositionen	20
Särskilda stadganden	7	DETALJMOTIVERING	21
1.2. Produktsäkerhetslagstiftningen i de västeuropeiska länderna	8	1. Lagförslaget	21
EFTA-länderna	8	2. Ikraftträdande	29
EG-länderna	9	Lagförslaget	30
EG:s produktsäkerhetsdirektiv	11	Parallelltext	34
1.3. Produktsäkerhetstillsynen i praktiken	11		
Näringsstyrelsen och konsumentverket	11		
Tullverket	11		
Tillsyn på regional och lokal nivå	13		
Sakkunnigmyndighet i frågor som gäller hälsorisker	13		
Produktsäkerhetsdelegationen	13		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Gällande stadganden

Produktsäkerhetslagens tillämpningsområde

Enligt 1 § produktsäkerhetslagen (914/86) gäller lagen konsumtionsvaror, dvs. varor som en näringsidkare tillverkar, saluför, säljer eller annars i samband med sin näringsverksamhet överlåter eller importerar och som är avsedda att användas eller i väsentlig utsträckning används för privat konsumtion.

Produktsäkerhetslagens tillämpningsområde är begränsat för det första till varor som på basis av användningsändamål eller användning kan definieras som konsumtionsvaror. Av distributionskanalen samt av målgrupperna för reklam och annan marknadsföring framgår ofta om en vara är avsedd för privat konsumtion. Om en vara, t.ex. ett verktyg, är avsedd både för privat konsumtion och näringsverksamhet, kan den anses som en konsumtionsvara.

Av definitionen av begreppet konsumtionsvara i 1 § följer direkt att även varor som i verkligheten i väsentlig utsträckning används för privat konsumtion kan anses som konsumtionsvaror oberoende av näringsidkarens avsikter.

Begränsningen av tillämpningsområdet utgående från användningsändamålet leder till att lagen inte tillämpas på varor som en näringsidkare tillverkar uteslutande för eget bruk. Lagen gäller inte heller varor som endast överläts till andra näringsidkare eller yrkesutövare eller produkter som uteslutande överläts till s.k. storköpare, såsom sjukhus och läroinrättningar.

Produktsäkerhetslagen gäller inte tjänster. Sålunda faller t.ex. konsumenttjänster utanför lagens tillämpningsområde. Lagen gäller inte heller produkter som används i samband med olika tjänster till konsumenterna, förutsatt att dessa produkter endast marknadsförs till näringsidkare och inte i väsentlig utsträckning används för privat konsumtion. Som exempel kan nämnas motionsredskap som är avsedda för konditionsskolor. Av detta följer att både de tjänster som konditionsskolorna tillhandla-

håller och själva motionsredskapet faller utanför den gällande produktsäkerhetslagens tillämpningsområde.

Enligt 1 § konsumentskyddslagen (38/78) gäller sagda lag konsumtionsnyttigheter. Med detta avses enligt lagens 3 § både varor och tjänster som utbjuds eller i väsentlig omfattning används för enskild konsumtion. Å andra sidan gäller 5 och 6 kap. konsumentskyddslagen endast konsumtionsvaror. Konsumentskyddslagen kommer emellertid att ändras bl.a. i fråga om tillämpningsområdet och i fråga om konsumenttjänster.

I produktsäkerhetslagen avses med konsumtionsvaror detsamma som i konsumentskyddslagen, trots olikheter i uttryckssättet. Även begagnade konsumtionsvaror betraktas som konsumtionsvaror, även om det i den med stöd av produktsäkerhetslagen utfärdade förordningen om uppgifter om konsumtionsvaror (97/87) stadgas något annorlunda om begagnade konsumtionsvaror än om nya.

I 2 § produktsäkerhetslagen ingår en begränsning av tillämpningsområdet då det gäller vissa överlåtelser. Enligt paragrafens första mening tillämpas lagen inte på konsumtionsvaror som skall exporteras eller transporteras genom landet. Enligt 1 § tillämpas lagen på alla andra överlåtelser av konsumtionsvaror dvs. import, tillverkning, saluförande, försäljning och annan överlåtelse i samband med näringsverksamhet. Lagen tillämpas sålunda också på överlåtelser näringsidkare emellan, förutsatt att överlåtelserna gäller konsumtionsvaror.

Lagen tillämpas inte på konsumtionsvaror som tillverkas i Finland uteslutande för export. Denna begränsning av tillämpningsområdet innebär att det inte finns några hinder för att exportera sådana konsumtionsvaror som är förbjudna med stöd av produktsäkerhetslagen.

Av 2 § produktsäkerhetslagen framgår dess subsidiära natur. Enligt paragrafen tillämpas lagen inte på konsumtionsvaror i den mån det i annan lag särskilt stadgas eller bestäms om förebyggande av risker för hälsa eller egendom vilka sådana varor medför.

I vår lagstiftning finns ett flertal stadganden och föreskrifter i speciallagstiftning som kan tillämpas på varor som kan betraktas som konsumtionsvaror. Dessa stadganden åsidosätter produktsäkerhetslagens stadganden. Som exempel på sådan speciallagstiftning kan näm-

nas livsmedelslagstiftningen, vägtrafiklagstiftningen, ellagstiftningen, tobakslagstiftningen, apoteksvarulagstiftningen och kemikalielagstiftningen.

Stadgandet om lagens subsidiära natur har tolkats så att om en konsumtionsvara samtidigt orsakar både egendoms- och hälsofara och det finns specialstadganden endast om hälsofaran, skall specialstadgandens tillämpas på hälsofaran och produktsäkerhetslagen på egendomsfaran.

Produktsäkerhetslagen kan inte tillämpas på överlåtelse av sådana varor vilkas användning kan medföra miljöolägenheter och som indirekt också kan utgöra en fara för människornas hälsa. Inte heller säkerhetsfrågor i anslutning till arbetsmiljö omfattas av produktsäkerhetslagen. Eftersom produktsäkerhetslagen är subsidiär blir den i vilket fall som helst åsidosatt i de situationer som avses i 2 §.

Produktsäkerhetslagen tillämpas inte heller på konsumtionsvaror som är oanvändbara för sitt huvudsakliga användningsändamål, om de inte på grund av detta samtidigt orsakar fara för hälsa eller egendom.

Näringsidkarens omsorgsplikt

I 3 § produktsäkerhetslagen åläggs näringsidkaren omsorgsplikt. En näringsidkare som tillverkar, saluför, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överläter eller importerar konsumtionsvaror skall enligt detta stadgande iakttas av omständigheterna påkallad omsorg, så att en konsumtionsvara inte orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom.

Utgångspunkten är att näringsidkaren har större möjligheter än konsumenten att få uppgifter om en konsumtionsvaras kvalitet och egenskaper, tillverkningsmaterial, den rätta och säkra användningen samt skötseln, underhållet och uppehålningen.

I den regeringsproposition som resulterade i att produktsäkerhetslagen stiftades (RP 40/1986 rd) konstateras det att omsorgsplikten förutsätter att näringsidkaren i sin näringsverksamhet beaktar säkerhetssynpunkterna på ett sådant sätt som skäligen kan förutsättas av en näringsidkare som är professionell i branschen. En form av omsorgsfullhet är t.ex. att näringsidkaren införskaffar tillräckliga uppgifter om vilka säkerhetsrisker som hänförelse till

användningen av en konsumtionsvara samt om säkerhetsföreskrifter som eventuellt utfärdats med tanke på olika möjligheter att omsätta varan.

Omsorgsplikten kan vidare anses omfatta inte bara att produktsäkerhetslagstiftningen följs, utan även att säkerhetsfaktorerna beaktas i alla skeden, från produktplaneringen till marknadsföringen och försäljningen. Näringsidkaren är skyldig att både ur inhemska och utländska källor informera sig om eventuella faror i anslutning till användningen av konsumtionsnyttigheten. I regeringens proposition konstateras vidare att kravet på omsorg och yrkesskicklighet sammanfaller i betydande mån. Den omsorgsplikt som lagen stadgar sträcker sig emellertid längre än kravet på yrkesskicklighet.

En betydande del av den omsorgsplikt som åläggs näringsidkaren gäller uppgifter som lämnas om konsumtionsvaror. Näringsidkaren skall på basis av produktsäkerhetslagen anses vara skyldig att lämna sådana uppgifter om en konsumtionsvara som är nödvändiga för dess användning.

I 2 kap. 1 § 2 mom. konsumentskyddslagen stadgas dessutom att marknadsföring som inte omfattar uppgifter som behövs med hänsyn till konsumenternas hälsa eller ekonomiska trygghet, alltid skall anses otillbörlig. En sådan marknadsföring kan förbjudas med stöd av konsumentskyddslagen.

Syftet med omsorgsplikten enligt produktsäkerhetslagen är att uppmuntra näringsidkarna att på eget initiativ satsa på konsumtionsvarornas säkerhet. Det ligger även i näringsidkarens eget intresse att minimera de risker han löper på grund av brister i säkerheten som avses i produktsäkerhetslagen. Samtidigt minskar även de risker för ansvar vid fel som avses i konsumentskyddslagen och de produktansvarsrisker som avses i produktansvarslagen (694/90). Förbud och andra påföljder enligt produktsäkerhetslagen innebär ofta negativ publicitet för den näringsidkare vars produkter drabbas av dem. Om omsorgsplikten åsidosätts i den grad att det blir fråga om en sådan situation som avses i 17 § produktsäkerhetslagen, dvs. uppsåtligt vållande av fara eller vållande av fara genom grov vårdslöshet eller oaktsamhet, kan näringsidkaren dömas till straff.

Omsorgsplikten kan även anses omfatta skyldigheten att frivilligt och på eget initiativ

eliminera de faror som är förknippade med produkter som redan kommit ut på marknaden eller som är i konsumenternas besittning. Om en tillsynsmyndighet redan vidtagit åtgärder med anledning av konsumtionsvaror som misstänks vara farliga, skall näringsidkaren bistå myndigheterna i deras tillsynsuppgift. Denna skyldighet att bistå myndigheterna är mera omfattande till sitt innehåll än den skyldighet att hjälpa myndigheterna som avses i 8 §.

Begreppet farlighet i fråga om konsumtionsvaror

I 4 § produktsäkerhetslagen definieras när en konsumtionsvara är farlig. I 1 mom. sägs att en konsumtionsvara är farlig om den kan orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan risk för hälsan. Hälsofaran kan därvid bero på själva varan, ett fel eller en brist i dess struktur eller sammansättning eller i de uppgifter som lämnats om varan, om dessa är osanna, vilseledande eller bristfälliga. Paragrafens 2 mom. gäller egendomsrisker. Enligt stadgandet är en konsumtionsvara farlig för egendom om den på grund av ovan nämnda omständigheter kan skada ett annat föremål eller annan egendom.

Faran skall i allmänhet vara sådan att den aktualiseras i situationer där varan används för det avsedda ändamålet. Då det gäller varor avsedda för barn skall emellertid också en förutsebar felaktig användning beaktas.

Tillsynsmyndigheterna

I 5—7 §§ produktsäkerhetslagen stadgas om tillsynsmyndigheterna. Enligt 5 § är det näringsstyrelsen som övervakar iakttagande av lagen och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut samt planerar och leder övervakningen. Enligt 1 § lagen om konsumentverket (110/90) har dessa uppgifter överförts på konsumentverket som inledde sin verksamhet den 1 juni 1990. I fråga om import av konsumtionsvaror ankommer motsvarande uppgifter, med undantag av ledningen av tillsynen, enligt 6 § på tullverket.

Då det gäller att avgöra när en konsumtionsvara skall anses farlig för hälsan fungerar social- och hälsovårdsministeriet som sakkunnigmyndighet. Tidigare funderade först medicinalstyrelsen och senare social- och hälsostyrelsen som sakkunnigmyndighet.

Inom länet är det enligt 7 § länsstyrelsen som

skall övervaka iakttagandet av stadganden, föreskrifter och beslut samt styra övervakningen och i kommunen ankommer motsvarande uppgifter, utom styrningen, på hälsovårdsnämnden eller från ingången av 1992 även på någon annan myndighet, som hälsovårdsnämndens uppgifter i kommunen har överförts på.

När det gäller egendomsriskerna skall den kommunala tillsynsmyndigheten endast anmäla de konsumtionsvaror, som är farliga för egendom och som myndigheten observerar i samband med annan myndighetsutövning till konsumentverket eller länsstyrelsen i sådana fall där det inte finns stadganden, bestämmelser eller förbud som meddelats med stöd av produktsäkerhetslagen.

Tillsynsmedel

I 8—15 §§ stadgas om de medel tillsynsmyndigheterna kan använda i sitt uppdrag. Genom 8—11 §§ garanteras tillsynsmyndigheterna rätt att erhålla uppgifter samt ges gransknings- och provtagningsfullmakter och i 12—15 §§ stadgas om förbud och föreskrifter samt om vite, med vilka de två sistnämnda kan förstärkas.

Enligt 8 § skall en näringsidkare inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer lämna myndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen över iakttagandet av lagen samt, till den del tillsynen förutsätter det, på uppmaning för myndigheterna framlägga sin bokföring och korrespondens samt uppvisa sitt lager för granskning. Näringsidkaren skall ge myndigheterna den hjälp de härvid behöver. Rätten att få uppgifter får stöd av 9 §, enligt vilken en tillsynsmyndighet har rätt att få tillträde till ett område eller en lokal eller ett annat sådant utrymme, om detta är nödvändigt med tanke på övervakningen, samt att där utföra inspektioner och vidta andra åtgärder som övervakningen kräver.

Om tagande av prov stadgas i 10 §. Tillsynsmyndigheterna har rätt att ta behövliga prov på konsumtionsvaror. I 2 och 3 mom. stadgas om ersättning för proverna. Om det vid undersökningen av provet framgår att varan uppfyller kraven i lagen eller i stadganden eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, skall provet ersättas om näringsidkare kräver det, om inte för undersökningen upp bärs en avgift enligt vad som stadgas särskilt.

Enligt motiveringen i regeringens proposition

om produktsäkerhetslagen är provtagning en subsidiär åtgärd i förhållande till yrkande på uppgifter och granskning. Om det är möjligt skall prov tas hos tillverkaren eller importören.

Enligt 11 § är polisen skyldig att ge tillsynsmyndigheterna handräckning både då de skaffar uppgifter av näringsidkarna och när de utnyttjar sina gransknings- och provtagningsfullmakter.

Med stöd av 12 § kan tillverkning och överlåtelse av en konsumtionsvara som är farlig för hälsan förbjudas. Paragrafens 1 mom. reglerar situationer där en vara med stöd av 4 § anses farlig och stadganden eller föreskrifter på lägre nivå inte har givits. Konsumentverket kan härvid förbjuda tillverkning, saluhållande och försäljning av varan samt annan överlåtelse i samband med näringsverksamhet. Tullmyndigheterna kan i en motsvarande situation förbjuda import av varan.

Motsvarar en konsumtionsvara eller de uppgifter som lämnats om varan inte de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av produktsäkerhetslagen, kan även länsstyrelsen eller hälsovårdsnämnden meddela förbud. I fråga om import kan förbud ges endast av tullmyndigheterna.

Paragrafens 3 mom. gäller de fall där ett generellt förbud beträffande en viss vara har meddelats med stöd av 1 mom. och någon eller några näringsidkare har brutit mot det. I så fall kan länsstyrelsen eller hälsovårdsnämnden också själv meddela förbud för dessa näringsidkare.

Förbuden kan gälla tills vidare eller för en viss tid och de kan vara förbundna med villkor. De kan gälla en viss näringsidkare eller en viss vara.

Konsumentverket och tullmyndigheterna har med stöd av 13 § rätt att förordna att en vara som näringsidkaren har i sin besittning skall förstöras eller, om detta inte anses ändamålsenligt, förordna om andra åtgärder beträffande varan. En förutsättning är att de förbud som stadgas i 12 § inte kan anses tillräckliga. Myndigheterna kan t.ex. förordna att varan skall användas som metallskrot eller fyllning i stället för att förstöras.

Den myndighet som meddelat ett i 12 § avsett förbud kan dessutom med stöd av 14 § ålägga näringsidkaren att informera om förbudet. Syftet med detta åläggande är att förplikta näringsidkaren att på ett lämpligt sätt infor-

mera om förbudet, om den risk som ansluter sig till varan eller användningen av den och om konsumentens rättigheter.

Enligt regeringens proposition om produktsäkerhetslagen skall informationsskyldighet i första hand åläggas tillverkaren eller importören. I praktiken blir det nödvändigt bara då en vara redan är i konsumentens besittning. Då kan faran inte längre avvärjas genom att man upphör med försäljning av varan eller gör den ofarlig innan den överläts till konsumenten.

Uttrycket "konsumentens rättigheter" avser oftast stadgandena i 5 kap. konsumentskyddslagen om ansvar för fel. Det är särskilt skäl att nämna 4 §, enligt vilken konsumenten har rätt att häva köpet om varan inte motsvarar de stadganden och föreskrifter som meddelats till skydd för hälsan eller om varan är så bristfällig eller eljest till sin kvalitet sådan att den inte kan användas på åsyftat sätt utan att köparens eller någon annan persons hälsa äventyras.

Enligt informationsparagrafen kan näringsidkaren förpliktas att sköta informationen på lämpligt sätt. Detta innebär emellertid att tillsynsmyndigheten beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kan överväga på vilket sätt näringsidkaren skall fullgöra sin informationsplikt. Enligt regeringens proposition skall informationen vara tillräckligt effektiv.

En möjlighet är att informationen sker genom samma informationskanaler som marknadsföringen. I allmänhet kan detta inte anses tillräckligt för att avvärja faran, utan informationen skall i allmänhet vara mera omfattande och synligare än marknadsföringen av varan varit. Om det är möjligt att på basis av köpe- eller andra avtal utreda vem som köpt en konsumtionsvara som visat sig vara farlig, kan näringsidkaren åläggas att underrätta alla dessa personer, om detta anses nödvändigt för att avvärja faran.

Informationsskyldigheten är det enda i produktsäkerhetslagen stadgade sättet för att försöka avvärja faror som kan orsakas av en konsumtionsvara som redan är i konsumenternas besittning. I praktiken informerar myndigheterna om förbud genom pressmeddelanden, vilket i sin tur leder till att konsumenterna returnerar varorna till näringsidkaren.

De ovan nämnda förbuden, förordnandena om att en vara skall förstöras samt informationsåläggandena skall enligt 15 § förstärkas med vite, om detta ej av särskilda skäl är

obehövt. Tillsynsmyndigheten kan även förelägga vite för att förstärka en i 8 § stadgad skyldighet att lämna uppgifter och förete handlingar. Vitet utdöms av länsstyrelsen. I viteslagen (1113/90), som trädde i kraft den 1 juli 1991, finns även stadganden om föreläggande och utdömande av vite.

Tystnadsplikt

Som en motvikt till rätten att erhålla uppgifter stadgas i 16 § om tystnadsplikt. Plikten gäller alla som vid fullgörande av åligganden som avses i denna lag har fått kännedom om en näringsidkares affärs- eller yrkeshemligheter. Uppgifterna får inte röjas eller användas utan laga rätt, om inte den vars intresse tystnadsplikten gäller har samtyckt till detta. Tystnadsplikten gäller även efter att tjänstemannen i fråga har avgått eller övergått till andra uppgifter.

För att myndigheterna skall kunna samarbeta vid tillsynen över produktsäkerhetslagens iakttagande, kan sekretessbelagda uppgifter dock ges till andra tillsynsmyndigheter för fullgörande av en övervakningsuppgift eller till social- och hälsostyrelsen i dess egenskap av sakkunnigmyndighet samt till åklagar- eller polismyndigheterna för utredning av ett brott eller väckande av åtal.

Uppgifter får även lämnas till tillsynsmyndigheter i andra länder, om det finns skäl att misstänka att en konsumtionsvara som konstaterats vara farlig utbjuds till salu i ett annat land. Affärs- eller yrkeshemligheter får dock inte röjas utan näringsidkarens samtycke.

Straffstadganden

I 17—18 §§ produktsäkerhetslagen stadgas om straff. En näringsidkare som tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumtionsvaror som avses i 4 § eller som importerar sådana och sålunda uppsåtligen orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom, skall för produktsäkerhetsbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om det inte stadgas strängare straff för gärningen i någon annan lag. För samma brott skall den dömas som uppsåtligen underlåter att iaktta förbud eller förordnande som avses i 12 eller 13 §.

För produktsäkerhetsförseelse skall den näringsidkare dömas som av grov vårdslöshet eller oaktsamhet gör sig skyldig till ovan nämnda gärningar. För detta brott döms den skyldige till böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas i någon annan lag.

För att undvika dubbelbestraffning stadgas dock att den som bryter mot ett beslut som givits med stöd av 12 eller 13 § och som förstärkts med vite inte kan dömas till straff för samma handling.

Den som uppsåtligen bryter mot tystnadsplikt som gäller produktsäkerhet skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Målsäganden skall dock anmäla ett sådant brott till åtal.

Ändrings sökande

I 19 § produktsäkerhetslagen stadgas att ändring inte får sökas särskilt genom besvär över ett beslut som gäller föreläggande av vite. I samband med besvär i huvudsaken kan emellertid ändring sökas också i detta beslut.

Ändring i beslut av hälsovårdsnämnden och en nämnden underställd tjänsteinnehavare söks med iakttagande av förvaltningsbesvärssystemet i stället för kommunalbesvärssystemet. Ändring skall alltså sökas hos länsrätten med iakttagande av lagen om ändrings sökande i förvaltningsärenden (154/50).

Tillsynsmyndighetens förbud samt föreskrifter om förstörings- och informationsskyldighet skall med stöd av 20 § iakttas oberoende av ändrings sökande. Eventuella besvär framskjuter alltså inte verkställigheten av dessa beslut.

Särskilda stadganden

Enligt 21 § skall lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (762/92) tillämpas på verksamhet som en kommun ordnat med stöd av produktsäkerhetslagen.

I 22—23 §§ stadgas om produktsäkerhetsdelegationen. Enligt 22 § skall delegationen följa tillämpningen av och tillsynen över produktsäkerhetslagstiftningen, avge utlåtanden, framlägga förslag och initiativ till utvecklande av lagstiftningen och tillsynen över den samt behandla andra frågor i anslutning till verkställigheten av denna lag och förbättrandet av

konsumtionsvarornas säkerhet. Delegationen skall även planera åtgärder för upprättande av behövligt samarbete med instanser som behandlar livsmedelsövervakning, arbetarskydd, standardisering och andra frågor i anslutning till konsumtionsvarornas säkerhet.

I 23 § produktsäkerhetslagen tryggas olika intressegruppers jämbördiga representation i delegationen. Enligt stadgandet består delegationen av en ordförande och en vice ordförande samt tio andra medlemmar, vilka alla förordnas av statsrådet för tre år i sänder. Statsrådet förordnar en personlig suppleant för vice ordföranden och för varje medlem. Delegationens ordförande samt vice ordförande och fyra medlemmar jämte deras suppleanter skall vara personer som inte kan anses representera näringsidkarnas eller konsumenternas intressen. Av dem skall minst två medlemmar och suppleanterna för dem vara förtrogna med undersöknings- och kontrolluppdrag i anslutning till konsumtionsvarors säkerhet, och en medlem och hans suppleant skall företräda social- och hälsovårdsministeriet. Tre medlemmar och deras suppleanter skall förordnas bland personer som är förtrogna med löntagarnas och konsumenternas förhållanden samt tre medlemmar och deras suppleanter bland personer som är förtrogna med näringsidkarnas förhållanden.

Avgår en medlem eller suppleant under sin mandatid, förordnas en annan person i hans ställe för den återstående tiden.

I 24 § ingår ett befullmäktigande att utfärda förordningar och andra stadganden och föreskrifter av lägre rang. Genom förordning kan stadgas om lagens verkställighet, om lämnande av sådana uppgifter om konsumtionsvaror som konsumenten behöver samt om minimikrav på konsumtionsvaror.

Med stöd av produktsäkerhetslagen har följande förordningar utfärdats:

— förordningen om uppgifter om konsumtionsvaror (97/87)

— förordningen om provtagning i vissa fall (98/87)

— förordningen om brandsäkerhetskrav för stoppade sittmöbler (743/90)

— förordningen om brandsäkerhetskrav för madrasser (57/91, trädde i kraft 1.7.1992)

— förordningen om farliga livsmedelsimitationer (359/91)

Följande förordningar har utfärdats med stöd av både produktsäkerhetslagen och livsmedelslagen (526/41):

— förordningen om de högsta tillåtna mängderna formaldehyd i textilprodukter (210/88)

— tvättmedelsförordningen (211/88)

— kosmetikförordningen (671/90)

— leksaksförordningen (891/90)

— förordningen om förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (539/91)

I 23 § 3 mom. produktsäkerhetslagen stadgas även att genom förordning kan stadgas om rätt för handels- och industriministeriet att utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om tillämpningen av de förordningar som avses i 1 och 2 mom. samt att ministeriet har rätt att av särskilda skäl bevilja allmänna undantag från förordning som avses i 2 mom.

Genom förordning kan även stadgas att konsumentverket (tidigare näringsstyrelsen) kan utfärda närmare bestämmelser och anvisningar om tillämpningen av en i 2 mom. avsedd förordning. Näringsstyrelsen gav den 29 mars 1988 direktiv om tillämpningen av förordningen om uppgifter om konsumtionsvaror och konsumentverket gav 1 februari 1991 anvisningar om tillämpningen av förordningen om brandsäkerhetskrav för stoppade sittmöbler.

I de förordningar som avses i 2 och 3 mom. eller i sådant beslut av handels- och industriministeriet som avses i 3 mom. kan stadgas eller bestämmas att konsumentverket får utfärda närmare föreskrifter och anvisningar om stadgandena och föreskrifterna i ministeriets beslut.

I 5 mom. ingår ett befullmäktigande att ålägga en tillsynsmyndighet att anmäla ett meddelat förbud till en myndighet i ett annat land eller till en internationell organisation.

Enligt 25 § om lagens ikraftträdande förblir de stadganden och bestämmelser om allmänna bruks- och konsumtionsfornödenheter som utfärdats med stöd av livsmedelslagen i kraft till dess annorlunda stadgas eller föreskrivs om dem.

1.2. Produktsäkerhetslagstiftningen i de väst-europeiska länderna

EFTA-länderna

Islands livsmedelslag från 1936 täcker både bruks- och konsumtionsvaror. Enligt lagen är det förbjudet att tillverka, importera, exportera och saluhålla livsmedel samt andra bruks- och

konsumtionsvaror som inte är normalt säkra eller som är menliga för människors hälsa.

Livsmedelslagen revideras som bäst och avsikten är att i samband därmed göra skillnad mellan dels stadgandena om livsmedel och dels de stadganden som gäller andra konsumtionsvaror. Samtidigt planeras en separat produkt-säkerhetslag. Enligt planerna skall denna lag även gälla tjänster samt ge myndigheterna en möjlighet att ålägga en näringsidkare att dra bort farliga produkter från marknaden.

Österrike har en lag från år 1983 om skydd mot farliga produkter. Med stöd av lagen kan myndigheterna övervaka tillverkningen av produkter samt granska dem. Samtliga federala myndigheter, sjukhusdirektörer samt chefer för av staten auktoriserade testningsinrättningar har ålagts att underrätta det behöriga ministeriet om alla iakttagelser rörande farliga produkter som kommit till deras kännedom.

En behörig myndighet kan bestämma om skyldighet att förse en produkt med bruksanvisning eller förbättra förefintliga anvisningar samt skyldighet att varna dem som använder en produkt om de risker som är förknippade med produkten ävensom ge användarna anvisningar om vilka åtgärder de skall vidta för att undvika faror. Myndigheterna kan även utfärda föreskrifter om reklam samt förbjuda viss reklam och förbjuda eller begränsa saluhållande och distribution av varor.

Norge har en allmän produktsäkerhetslag — lov om produktkontroll — från år 1977. Lagen gäller också andra än konsumtionsvaror, och även miljön är ett skyddsobjekt. I lagen stadgas om en allmän omsorgsplikt som gäller alla som kommer i kontakt med produkterna, dvs. tillverkarna, importörerna, försäljarna och marknadsförarna och t.o.m. slutanvändarna.

Om det finns specialstadganden om vissa produkter eller produktgrupper skall dessa tillämpas framom lagen om produktkontroll. Lagen om produktkontroll finns dock i bakgrunden, och om specialmyndigheterna inte vidtar åtgärder med stöd av specialstadganden, kan de myndigheter som ansvarar för tillsynen över att lagen om produktkontroll följs vidta åtgärder.

Enligt lagen om produktkontroll kan tillsynsmyndigheterna uppställa krav på tillverkningen, importen, försäljningen, försäljningshöljen och användningen av en produkt. Likaså kan myndigheterna uppställa krav på återvinnings- och pantsystem, på återanvändning

och avfallshantering samt på varornas bullernivå. Med stöd av lagen kan även förhandsgodkännande krävas.

Tillsynsmyndigheterna kan meddela ett temporärt förbud samt slutgiltigt förbjuda tillverkning, import eller saluhållande av en vara, ålägga näringsidkaren att vidta åtgärder i fråga om redan sålda varor som visat sig vara farliga samt förbjuda export av en vara. Möjligheten att tillgripa de två sistnämnda åtgärderna tillkom år 1990 i samband med en ändring av lagen om produktkontroll. Samtidigt kompletterades lagen med ett stadgande, enligt vilket näringsidkaren skall underrätta tillsynsmyndigheten om han får vetskap om att en produkt som redan nått marknaden visat sig vara farlig.

I *Sverige* trädde en produktsäkerhetslag i kraft 1989. Syftet med lagen var att förebygga faror för hälsa och egendom som orsakas av varor och tjänster.

Enligt produktsäkerhetslagen kan myndigheterna avkräva näringsidkarna tillräckliga uppgifter om varor. Vidare kan marknadsföring av varor och tjänster förbjudas, näringsidkarna åläggas att ge tillräcklig information om faror samt vidta åtgärder med anledning av farliga varor eller tjänster som redan är i konsumenternas besittning. Efter en lagändring som trädde i kraft i början av juli 1991 är det även möjligt att förbjuda export av farliga produkter eller uppställa villkor för exporten.

Schweiz saknar en allmän produktsäkerhetslagstiftning. Separata säkerhetsstadganden för enstaka produktgrupper ingår i livsmedelslagstiftningen samt i föreskrifter som gäller tekniska anordningar och installationer.

EG-länderna

Belgien har ingen allmän produktsäkerhetslag. Specialstadganden, vilkas innehåll baserar sig på EG-direktiv, har utfärdats om kosmetika, leksaker, elapparater och kemikalier. En kommitté behandlar som bäst revisionen av konsumentlagstiftningen. Kommittén skall även ta ställning till behovet av en särskild produktsäkerhetslag.

Spanien har en konsumentskyddslag från år 1984. Den innehåller ett allmänt krav på att konsumtionsvaror inte får vara farliga för konsumenternas hälsa och säkerhet, om inte dessa faror är allmänt accepterade eller om de inte uttryckligen tillåts i myndighetsstadgan-

den. Enligt lagen skall varor som visat sig vara farliga dras bort från marknaden och leveranserna avbrytas. Specialstadganden på förordningsnivå har utfärdats om vissa produkter, såsom lösningsmedel, lim och färgämnen avsedda för hemmabruk.

Nederländerna har ingen allmän produktsäkerhetslag. I flera lagar finns dock stadganden om produktsäkerhet. Den viktigaste av dessa är förnödenhetslagen, som gäller både livsmedel och andra konsumtionsvaror. Denna lag ändrades senast 1988, varvid till lagen fogades ett allmänt förbud mot marknadsföring av farliga konsumtionsvaror. Specialstadganden finns om elapparater och farliga kemikalier. Om kosmetika och leksaker finns det lagstiftning som baserar sig på EG-direktiv, och med stöd av den ovan nämnda förnödenhetslagen har stadganden utfärdats om tillslutningsanordningar för förpackningar med farliga kemikalier, om stegar, barnsängar och fyrverkeripjäser.

Irland har ingen allmän produktsäkerhetslag. Med stöd av en lag om industriell forskning och standardisering kan produktsäkerhetsföreskrifter för vissa produkter och produktgrupper utfärdas. Enligt den allmänna köplagen har köparen rätt att förutsätta att varor och tjänster är av skälighets kvalitet.

Utöver de föreskrifter genom vilka EG:s rättsakter om produktsäkerhet för vissa produktgrupper har satts i kraft, har Irland föreskrifter om barnavårdsartiklar och värmeanläggningar som fungerar med gas.

Storbritanniens konsumentskyddslag är från år 1987. Genom lagen åläggs näringsidkarna en omsorgsplikt, enligt vilken tillverkarna och importörerna ansvarar för att deras produkter är rimligen säkra. Brott mot denna plikt kan medföra straffrättsligt ansvar. Vid bedömning av vad som är rimlig säkert (reasonable safety), är utgångspunkten de tekniska standarder som fastställts för produkten. Om en produkt uppfyller kraven enligt de standarder som tillsynsmyndigheterna godkänt, kan den inte anses stå i strid med de allmänna säkerhetskraven.

Italien har ingen allmän produktsäkerhetslag. För vissa produktgrupper har föreskrifter motsvarande EG-direktiven utfärdats om kemikalier, lågspänningselapparater, kosmetika och leksaker.

Grekland har ingen allmän produktsäkerhetslagstiftning. Med stöd av hälsovårdsbestämmelserna är det möjligt att förbjuda försäljning av livsmedel och vissa andra individualiserade

farliga produkter, samt förordna att de skall dras bort från marknaden. EG:s säkerhetsnormer för vissa produktgrupper har satts i kraft genom särskilda föreskrifter.

Luxemburg har ingen allmän produktsäkerhetslagstiftning. Över huvudtaget begränsar sig konsumentlagstiftningen till föreskrifter som utfärdats på basis av EG-lagstiftningen. För tillfället bereds sådana föreskrifter om livsmedel, kläder, leksaker, kosmetika och drycker.

Portugal har en konsumentskyddslag från år 1987. Enligt lagen är det förbjudet att på marknaden föra ut varor och tjänster, som vid normal användning äventyrar konsumenternas hälsa och säkerhet. Med stöd av lagen kan en näringsidkare ställas under åtal, varning för riskerna utfärdas samt farliga varor dras bort från marknaden. Specialreglering finns rörande elapparater, kosmetika, farliga kemikalier och gasanordningar.

Frankrike har en allmän produktsäkerhetslag från år 1983. Med stöd av lagen kan regeringen förbjuda eller reglera tillverkning, import, marknadsföring, distribution, saluhållande, försäljning, märkning, förpackning och användning av konsumtionsvaror. På basis av EG-normerna har i Frankrike utfärdats specialstadganden om farliga kemikalier, elapparater och kosmetika.

Tyskland har en allmän lag om säkerhet, maskinsäkerhetslagen, från år 1968, som gäller både varor som används på arbetsplatser och maskiner som används i hushållen. I lagen stadgas att tillverkarna och importörerna endast får marknadsföra varor som överensstämmer med allmänt godtagna principer för produktionsverksamhet, även om dessa inte alltid står i överensstämmelse med den rådande teknologiska situationen och det vetenskapliga kunnandet samt den reglering som gäller hälsa och säkerhet. Skyddet granskas utgående från det korrekta användningssättet för varan. Produkter som försetts med ett oberoende testningsinstituts märke (GS-märke), blir inte föremål för övervakning på marknaden.

Annan betydelsefull produktsäkerhetslagstiftning är livsmedels- och konsumtionsvarulagen samt kemikalielagen. Speciallagstiftning finns dessutom om kosmetika, fyrverkeripjäser och brandsäkerhetsämnen för textilier.

Danmark har ingen allmän produktsäkerhetslag. I marknadsföringslagen från år 1974 finns en generalklausul om otillbörlig marknadsföring. Med stöd av den kan de behöriga

myndigheterna ingripa i tillverkarnas och handelsmännens marknadsföring av farliga produkter.

EG:s specialstadganden om enskilda produktgrupper har satts i kraft i Danmark huvudsakligen genom att till den egna speciallagstiftningen föga dessa stadganden.

2.3. EG:s produktsäkerhetsdirektiv

Förverkligandet av Europeiska gemenskapernas inre marknad förutsätter bl.a. att regleringen av varors och tjänsters fria rörlighet förenhetligas. Av det ovan sagda framgår att den allmänna produktsäkerhetsregleringen i EG-länderna är för närvarande oenhetlig.

Inom EG har man redan länge berett allmänna produktsäkerhetsdirektiv. EG:s ministerråd kunde den 15 oktober 1991 enas om att utfärda ett direktiv. Ministerrådet godkände direktivet den 29 juni 1992.

Produktsäkerhetsdirektivet är subsidiärt. Det tillämpas alltså i de fall då det inom EG inte utfärdats närmare säkerhetsföreskrifter för en enskild produktgrupp.

Direktivet gäller huvudsakligen konsumtionsvaror. Det kan dock tillämpas även på andra varor, men inte på produkter som överläts uteslutande för näringsverksamhet.

I början av direktivet definieras tillämpningsområdet samt begreppen säker produkt och farlig produkt och begreppet producent, vilken benämning i direktivförslaget används för näringsidkare. I direktivets II kap. uppställs allmänna produktsäkerhetsförpliktelser för näringsidkarna. Enligt dessa skall en näringsidkare se till att han endast för ut säkra produkter på marknaden. Näringsidkaren skall likaså ge den som använder en produkt samt konsumenterna tillräcklig information om faror i anslutning till produkten. Näringsidkaren är skyldig att övervaka en produkts säkerhet också efter att den kommit ut på marknaden. I artikel 4 fastställs när en produkt kan anses uppfylla de allmänna säkerhetskraven. I samma artikel konstateras emellertid att den behöriga tillsynsmyndigheten i en medlemsstat har rätt att vidta åtgärder, om en produkt som uppfyller de allmänna säkerhetskraven trots allt visar sig vara farlig för användarnas eller konsumenternas säkerhet.

I direktivets III kap., vari ingår artiklarna 5 och 6, finns stadganden om medlemsländernas

produktsäkerhetsmyndigheter och vilka medel som står till deras förfogande. Medlemsstaterna skall ha en eller flera myndigheter med tillräckliga befogenheter som ansvarar för produktsäkerhetsfrågor. Kommissionen skall underrättas om vilka tillsynsmyndigheterna är.

Myndigheterna skall skaffa uppgifter om farliga varor och systematiskt analysera tillgängliga uppgifter om riskfaktorer som är förknippade med olika produkter. Medlemsstaterna skall se till att tillsynsmyndigheterna har tillräckliga medel till sitt förfogande. Enligt direktivet kan åtgärderna också vidtas mot andra grupper än näringsidkarna, t.ex. vid behov även mot konsumenterna eller andra slutanvändare.

Direktivets IV kap. gäller lämnande och utbyte av uppgifter. Den behöriga myndigheten i ett medlemsland skall omedelbart anmäla till kommissionen om eventuella sanktioner. Anmälningsplikten gäller inte åtgärder som vidtagits med anledning av en händelse som endast har lokal betydelse eller vars verkningar annars begränsar sig enbart till medlemsstatens territorium. Sedan kommissionen mottagit anmälan skall den möjligast snabbt inleda förhandlingars med parterna. Om kommissionen anser att medlemsstatens åtgärder är korrekta, skall den omedelbart informera de andra medlemsländerna om åtgärderna. Det redan nu existerande separata och snabba systemet för utbyte av uppgifter om faror förknippade med konsumtionsvaror skall således intas i produktsäkerhetsdirektivet. Om kommissionen däremot anser att åtgärden inte är motiverad, skall den informera vederbörande medlemsstat om detta.

Direktivets V kap. gäller kommissionens behörighet. Om det är fråga om en allvarlig och omedelbar fara som riktar sig mot flera medlemsländers medborgare och med anledning av vilken ett medlemsland vidtar åtgärder i brådsakande ordning, skall kommissionen omedelbart underrättas. Kommissionen kan underrättas redan innan åtgärder vidtas. Sedan kommissionen konstaterat att anmälan motsvarar bestämmelserna i direktivet, skall den underrätta de andra medlemsländerna om saken. Dessa skall i sin tur genast anmäla till kommissionen vilka åtgärder de ämnar vidta. Om myndigheterna i en eller flere medlemsstater vidtagit sådana åtgärder som avses i artikel 6.1. d-h, t.ex. uppställt villkor för marknadsföringen, krävt att varnande information ges om produkten, temporärt eller slutgiltigt förbud

marknadsföringen av produkten, vidtagit åtgärder för att dra bort produkten från marknaden eller förordnat att den skall förstöras, och det föreligger skillnader mellan medlemsländernas åtgärder och andra åtgärder inte kan komma ifråga med anledning av den aktuella riskfaktorn, kan kommissionen på begäran av ett medlemsland förplikta medlemsländerna att vidta behövliga åtgärder. De åtgärder som kommissionen bett om skall vidtas av de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna.

Till kommissionens hjälp inrättas en sakkunnigkommitté, vars ordförande skall företräda kommissionen och vars medlemmar skall företräda medlemsstaterna.

Ett temporärt beslut av kommissionen kan gälla högst tre månader i sänder. Om det är nödvändigt att förlänga beslutets giltighetstid, är förfarandet detsamma som då beslutet fattades, vilket bl.a. förutsätter att ovan nämnda kommitté hörs.

I direktivets VI kap. ingår bestämmelser bl.a. om tystnadsplikten och skyldigheten att motivera tillsynsmyndigheternas sanktionsbeslut.

Medlemsstaterna skall sätta direktivets bestämmelser i kraft i den nationella lagstiftningen inom 24 månader från det att direktivet ges, dvs. före utgången av juni 1994.

1.3. Produktsäkerhetstillsynen i praktiken

Näringsstyrelsen och konsumentverket

I motiveringen till regeringens proposition om produktsäkerhetslagen konstateras att förbuden och förordnandena om att en vara skall förstöras är avsedda att utgöra de yttersta gränserna för tillsynsfullmakterna och att i praktiken borde tillsynen, innan dessa kraftåtgärder vidtas, skötas genom förhandlingar samt krav på näringsidkaren att denne reparerar varan eller förser varan med ett varningsmärke eller en bruksanvisning vid äventyr av att förbudsåtgärder annars vidtas.

Hos näringsstyrelsen var och hos konsumentverket är tillsynen ordnad enligt denna princip och på det sättet att näringsidkaren bereds tillfälle att avge en förklaring i det skede då tillsynsmyndigheten t.ex. genom en laboratorieundersökning som den vidtagit fått reda på att en konsumtionsvara är farlig. Näringsidkaren har därefter givits tid att vidta reparativa åtgärder om han så önskar. I de flesta fall

kan missförhållandet avhjälpas genom en reparation av varan eller genom att varan förses med en bruksanvisning eller en varningsetikett. Näringsstyrelsen och konsumentverket har ibland tilldelat näringsidkaren en anmärkning eller bett honom om tilläggsutredning om produkten. I sådana fall får framtiden utvisa om det är nödvändigt att utfärda ett sådant förbud som avses i 12 § produktsäkerhetslagen eller om saken kan anses vara avklarad i och med det svar som givits på utredningsbegäran.

Inom ramen för de till buds stående anslagen har det gjorts kartläggande undersökningar som bl.a. gällt leksaker av olika typ, barnavårdsartiklar, idrottsredskap, matbestick, hala skosulor, brandsäkerheten hos lyktor avsedda för ljus samt cyklar. Det görs även försök med ett produktskaderegister.

Tillsynsundersökningar inleds då man av en konsument, lokal tillsynsmyndighet eller på annat sätt fått uppgifter som väcker misstankar om att en produkt kan orsaka fara.

Under perioden 1987—1990 meddelade näringsstyrelsen 12 förbud med stöd av 12 § produktsäkerhetslagen. Konsumentverket har under sin verksamhetstid meddelat 7 förbud. Förbuden har i allmänhet gällt leksaker, barnavårdsartiklar och motionsredskap för hemmabruk.

I alla de nämnda 19 förbudsbesluten har en konsumtionsvara ansetts farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom. produktsäkerhetslagen. I två fall har det dessutom ansetts att konsumtionsvaran också är farlig för egendom.

I två av de ovan nämnda fallen har sådan informationsskyldighet som avses i 14 § produktsäkerhetslagen ålagts näringsidkaren.

I samtliga fall utom två har förbudsbeslutet förstärkts med vite.

Tullverket

Vid tullverket är tillsynen över att produktsäkerhetslagen iaktas ordnad så att tulllaboratoriet ansvarar för laboratorieundersökningen av importerade konsumtionsvaror och distriktstullkammaren för granskningen av påskrifterna på varors försäljningshöljen.

Tulllaboratoriet tog år 1991 konsumtionsvaruprov från ca 2 500 importpartier. Sammanlagt togs ca 7 000—8 000 prover. Detta motsvarar ca 1 % av alla importerade konsum-

tionsvaror. Tyngdpunkten vid undersökningarna läggs dock på sådana produktgrupper, vilka kan misstänkas strida mot givna föreskrifter. I denna mängd ingår även sådana vanliga bruks- och konsumtionsvaror, på vilka livsmedelslagstiftningen tillämpas i stället för produktsäkerhetslagen och med stöd av den givna stadganden och föreskrifter.

År 1991 konstaterades i ca 400 — 500 prover som togs av de undersökta varupartierna att varorna inte motsvarade givna föreskrifter. För det mesta var det fråga om bristfälliga påskriftar på försäljningshöljen. Antalet felaktiga varupartier varierar beroende på produktgrupp. Då det gäller leksaker, som är en stor grupp, har av de undersökta partierna ungefär en femtedel varit felaktiga. Detsamma gäller textilier och tvättmedel.

Om en undersökt vara visar sig vara felaktig, fattas ett villkorligt eller ovillkorligt förbudsbeslut. I över hälften av fallen är beslutet villkorligt, varvid förbudet upphävs t.ex. om varan förses med ett varningsmärke.

Tullaboratoriet undersöker förutom importerade varupartier även inhemska konsumtionsvaruprover. År 1991 undersökte laboratoriet ca 700 sådana konsumtionsvaruprover. Undersökningar utförs även på begäran av importörerna. Vid den sistnämnda kategorin av undersökningar har antalet varor som strider mot föreskrifterna varit något större än i de undersökningar som tullaboratoriet utfört på eget initiativ.

Tillsyn på regional och lokal nivå

Vid länsstyrelserna är det länslivsmedelsinspektören som ansvarar för produktsäkerhetstillsynen. I Lapplands län handhas uppgiften dock av länshälsoinspektören. Länsstyrelserna förmedlar närmast anvisningar och information till tillsynsmyndigheterna på lokalnivå. I viss utsträckning gör länslivsmedelsinspektörerna även kontrollbesök hos kommunerna. Länsstyrelserna verkställer även undersökningar av konsumtionsvarors säkerhet. Undersökningarna finansieras huvudsakligen av konsumentverket.

Största delen av tillsynen både på region- och lokalnivå utgörs dock av övervakning av att sådana förbud som meddelats av centralförvaltningen — tidigare näringsstyrelsen och numera konsumentverket — följs. Centralför-

valtningen skickar ut tillsynsuppmaningar till länsstyrelserna och genom dessas förmedling till kommunerna.

I kommunerna baserar sig hälsovårdsnämndens — dvs. i praktiken hälsoinspektörens — produktsäkerhetstillsyn till största delar på anmälningar dels från andra tillsynsmyndigheter, dels från konsumenterna. Även de kommunala konsumentrådgivarna är värdefulla informationskällor.

Med stöd av produktsäkerhetslagen har flera förordningar utfärdats, vari uppställts minimikrav på vissa produktgrupper. Avsikten är därför att överföra merparten av tillsynen över dessa från centralnivå till region- och lokalnivå.

Sakkunnigmyndighet i frågor som gäller hälso-risker

Medicinalstyrelsen gav under perioden 1987—1991 sammanlagt 11 sakkunnigutlåtanden i anslutning till produktsäkerhetslagen. Social- och hälsostyrelsen har, sedan den inrättades 1991, givit 5 sakkunnigutlåtanden.

Det som med tanke på tillämpningen av produktsäkerhetslagen varit det mest centrala i medicinalstyrelsens och i social- och hälsostyrelsens utlåtanden har gällt frågan om huruvida sakkunnigmyndigheten anser att en viss konsumtionsvara är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom. produktsäkerhetslagen.

Så som ovan konstaterats fungerar social- och hälsovårdsministeriet fr.o.m. den 1 september 1992 i stället för social- och hälsostyrelsen som sakkunnigmyndighet i de frågor som avses här.

Produktsäkerhetsdelegationen

Produktsäkerhetsdelegationen har årligen hållit sju eller åtta sammanträden, vid vilka företrädare för tillsynsmyndigheterna har redogjort för sin verksamhet, sakkunniga har hörts och diskussioner förts om produktsäkerhetsfrågor såsom produktsäkerhetsregistrering och standardisering. Delegationen har även berett produktsäkerhetslagstiftning, t.ex. leksaksförordningen och förordningen om farliga livsmedelsimitationer. Även förordningarna om brandsäkerhetskrav för stoppade sittmöbler och förordningen om brandsäkerhetskrav för

madrasser undergick beredning i produktsäkerhetsdelegationen.

2. De viktigaste reformförslagen

2.1. Allmänt

Produktsäkerhetslagen har varit i kraft drygt fem år. Lagens ikraftträdande och de närmare stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av den har förbättrat konsumentskyddet. Erfarenheterna av lagstiftningen och tillsynen över den är positiva.

Erfarenheterna från den tid då lagen varit i kraft ävensom den internationella utvecklingen har skapat ett behov att till vissa delar ändra produktsäkerhetslagen.

2.2. Tillämpningen i fråga om konsumenttjänster

De konsumtionsvaror som förekommer på marknaden är i stor utsträckning standardiserade. En stor del av marknaden täcks av konsumtionsvaror som tillverkas industriellt i stora serier. I många fall, förutsatt att tillverkningsmetoderna och kvalitetskontrollen håller en hög nivå, är kvaliteten på konsumtionsvarorna förhållandevis jämn också vid serietillverkning.

Utmärkande för konsumenttjänster, dvs. sådana tjänster som en näringsidkare förbinder sig att utföra åt en konsument, är att de är framtida prestationer. Den ifrågavarande tjänsten föreligger inte vid den tidpunkt då ett avtal om dess utförande ingås mellan näringsidkaren och konsumenten. I praktiken förbinder sig en näringsidkare att mot vederlag utföra en viss tjänst åt konsumenten. Även vederlagsfria tjänster kan emellertid betraktas som konsumenttjänster. Det kan t.ex. vara fråga om ett installations- eller servicearbete som skall utföras i anslutning till ett köp eller vederlagsfria tjänster som utförs uteslutande i marknadsföringssyfte.

Då ett avtal om en konsumenttjänst ingås existerar inte den konsumtionsförnödenhet som avtalet gäller, utan den uppstår först senare. Samma situation kan vara för handen vid köp av en konsumtionsvara då den vara som köpet gäller måste skaffas för konsumentens räkning

enligt hans anvisningar eller önskemål. De flesta konsumtionsvaror finns dock tillgängliga vid köptillfället.

Olika typer av konsumenttjänster avviker till innehållet mycket från varandra beroende på hur individuella de är. Vissa tjänster är till sin natur så individuella att prestationen är unik i varje enskilt fall. Detta gäller de flesta reparations- och servicetjänster, hälso- och skönhetsvårdstjänster samt konsulttjänster av t.ex. juridisk eller ekonomisk natur.

Vissa tjänster är dock huvudsakligen standardiserade, såsom ordnande av charterresor, inkvarterings- och utskänkningstjänster och olika kurser.

Denna indelning av tjänster är dock rätt grov. En näringsidkares sätt att utföra t.ex. reparations- och servicetjänster, såsom textiltvätt eller tidsbunden service på maskiner och anordningar, kan i ett visst avseende vara långt standardiserade. Det kan även finnas stadganden och myndighetsföreskrifter om det tillåtna sättet att utföra reparations- och servicearbeten. Å andra sidan kan även kurser i t.ex. motionsidrott, undervisning och motsvarande ävensom rese- och inkvarteringstjänster i verkligheten vara mycket individuella.

Vissa tjänster är av sådan natur att fel eller brister i anslutning till deras utförande kan rättas till på samma sätt som vid handel med konsumtionsvaror. Andra tjänster igen är av sådan natur att det är svårt eller omöjligt att rätta till ett fel eller utföra tjänsten på nytt.

Utmärkande för konsumenttjänster är vidare att kvaliteten på de tjänster som en och samma näringsidkare utför kan variera kraftigt från ett fall till ett annat.

Gränsdragningen mellan å ena sidan handel med konsumtionsvaror och å andra sidan konsumenttjänster är inte alltid klar. Ett konsumtionsvaruköp är ofta förknippat med tjänster, såsom montering av en möbel eller transport av en hushållsmaskin hem till konsumenten samt installation av varan där så att den kan användas. Det kan också vara fråga om att justera en apparat så att den blir funktionsduglig. I samband med köp av en konsumtionsvara kan parterna även ingå avtal om framtida service.

Då den som levererar en vara också förbinder sig att utföra ett arbete eller en annan tjänst och tjänsten utgör huvuddelen av hans åtagande, handlar det om en konsumenttjänst. Om det är fråga om att tillverka en vara och den

konsument som beställer varan levererar en väsentlig del av det material som behövs vid tillverkningen, är det inte fråga om köp av en konsumtionsvara utan om en konsumenttjänst.

Gränsdragningen mellan en konsumtionsvara och en konsumenttjänst kan leda till att en prestation i situationer som påminner om varandra ibland kan anses som köp av konsumtionsvara och ibland som köp av en konsumenttjänst. Vid behov kan myndigheterna med stöd av produktsäkerhetslagen vidta åtgärder mot en varas farlighet. En annan prestation som i många avseenden påminner om den förstnämnda — t.ex. ihopsättning eller montering av en vara vars tillbehör konsumenten skaffat — kan anses som en konsumenttjänst, mot vars farlighet man inte kan vidta åtgärder med stöd av produktsäkerhetslagen. Detta är ett problem.

Under den tid produktsäkerhetslagstiftningen varit i kraft har tillsynsmyndigheterna fått vetskap om vissa fall där man inte kunnat vidta åtgärder mot den fara som är förknippad med en vara eftersom varan inte kunnat definieras som en konsumtionsvara. Fara har orsakats bl.a. av att en löpmatta i en konditionssal inte har varit försedd med tillräckliga skyddsanordningar för den eventualiteten att löparen faller omkull. Eftersom anordningen inte marknadsförs direkt till konsumenterna, kunde den inte anses som en konsumtionsvara. Den gällande produktsäkerhetslagen kan inte tillämpas på sådana situationer.

Utbudande i kommersiellt syfte av motions- tjänster kan emellertid anses vara saluhållande av konsumenttjänster. Om produktsäkerhetslagen utsträcks till att gälla konsumenttjänster, kan med stöd av lagen krav ställas på de tjänster som konditionssalarna tillhandahåller.

Enligt uppgifter från kommunala konsumentrådgivare är det närmast vissa motions-, skönhetsvårds- och underhållningstjänster som kan vara förknippade med faror. Som exempel har nämnts bl.a. kringresande tivoliner, rutsch- och kalkåkningsbanor, solarier, bantningskurer samt vissa former av fysioterapeutisk vård och frisörtjänster. Det bör påpekas att speciallagstiftning finns om vissa av dessa tjänster och denna lagstiftning skulle tillämpas i stället för produktsäkerhetslagen också om konsumenttjänsterna skulle hänföras till produktsäkerhetslagens tillämpningsområde.

På basis av det ovan nämnda är det nödvändigt och ändamålsenligt att utvidga pro-

duktsäkerhetslagens tillämpningsområde så att den också omfattar konsumenttjänster.

Syftet med produktsäkerhetslagen är att på förhand skydda konsumenterna från faror orsakade av konsumtionsföremål. Genom de tillsynsmedel som lagen ger försöker man förhindra att risker som kan hota konsumenterna i framtiden uppstår. Med hjälp av denna lagstiftning kan således faror i anslutning till konsumenttjänster förhindras närmast då det gäller tjänster vars utförande består av moment som från en gång till en annan är likadana eller likartade eller vid vars utförande används en vara som är farlig på det sätt som avses i produktsäkerhetslagen men som inte kan anses som en konsumtionsvara.

Ett fel eller en brist i anslutning till en konsumtionsvara kan t.ex. ta sig uttryck i att en reparations-, service- monterings- eller annan tjänst regelmässigt utförs på ett sätt som medför fara. Det kan vidare vara fråga om att en anordning eller en annan vara som inte kan anses som en konsumtionsvara och som används vid tjänstens utförande, gör att tjänsten blir farlig. En konsumenttjänst kan bli farlig av att om tjänsten lämnas osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter. Då det gäller t.ex. motions- tjänster kan näringsidkarens prestation vara felaktig så till vida att otillräcklig tillsyn ordnats för avväjande av faror som en konsument kan råka ut för.

För att en konsumenttjänst skall kunna anses farlig på det sätt som avses i produktsäkerhetslagen, skall faran således orsakas av ett fel eller en brist i anslutning till tjänstens utförande, av en vara som använts vid tjänstens utförande eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om tjänsten.

Vissa tjänster kan naturligtvis vara förknippade med faror för hälsan utan att de kan anses farliga på det sätt som avses i produktsäkerhetslagen. Som exempel kan nämnas det rikliga antal skador som uppkommer i samband med idrottsutövning, vilka inte kan anses bero på att den näringsidkare som erbjuder motions- tjänster inte har ordnat med tillräcklig övervakning eller att skadan annars kan anses ha berott på ett fel eller en brist i anslutning till tjänsten.

Om en konsumenttjänst är farlig för hälsa eller egendom kan konsumentverket enligt förslaget förbjuda näringsidkaren att utföra, saluhålla, sälja eller annars i samband med näringsverksamheten överlåta tjänsten. Om en konsu-

menttjänst eller de uppgifter som lämnats om den inte överensstämmer med de stadganden eller föreskrifter som utfärdats med stöd av produktsäkerhetslagen, kan även länsstyrelsen eller hälsovårdsnämnden meddela ett sådant förbud. Förutom konsumentverket kan dessutom länsstyrelsen och hälsovårdsnämnden meddela förbud, om en näringsidkare bryter mot ett tidigare utfärdat förbud angående en viss tjänst. Enligt förslaget kan ett förbud som gäller en konsumenttjänst förordnas temporärt.

Det föreslås att en näringsidkare skall kunna åläggas att vidta åtgärder i fråga om sådana konsumenttjänster som konsumenten redan har tagit emot. Den tillsynsmyndighet som förbjudit näringsidkaren att utföra, saluhålla, sälja eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåta en konsumenttjänst, kan ålägga näringsidkaren att på ett lämpligt sätt informera om förbudet, om den fara som ansluter sig till tjänsten och om konsumentens rättigheter.

Sådana konsumenttjänster på vilka produktsäkerhetslagens tillsynsmöjligheter kan tillämpas, kan inte gärna föras in i, ut ur eller genom landet. Det har därför inte ansetts nödvändigt att föreslå att import av konsumenttjänster skall omfattas av produktsäkerhetslagen.

Precis som då det gäller konsumtionsvaror är förbud rörande konsumenttjänster de strängaste åtgärder som tillsynsmyndigheterna har till sitt förfogande. Avsikten är att tillsynsmyndigheterna underhandlar med näringsidkaren och t.ex. uppmanar honom att ändra det sätt på vilket tjänsten utförs så att den risk som hänförs sig till utförandet eliminerar eller minskar.

Tillsynsmyndigheterna kan dessutom uppmana näringsidkarna att ge konsumenterna tillräcklig information om tjänsten. Beroende på omständigheterna skall informationen ges antingen innan tjänsten utförs, i samband med utförandet eller på annat sätt. Det kan vara fråga om bruksanvisningar, varningar eller annan vägledning. Ger näringsidkaren inte tillräcklig information, kan tillsynsmyndigheten helt förbjuda näringsidkaren att saluhålla tjänsten.

2.3. Utvidgning av tillämpningsområdet så att lagen även gäller vissa varor och tjänster som inte kan anses som konsumtionsvaror eller konsumenttjänster

I 2 § livsmedelsförordningen ingår en defini-

tion av allmänna bruks- och konsumtionsförnödenheter. I paragrafens 1 punkt uppräknas de förnödenheter, som vid användning för sitt ändamål kommer i beröring med livsmedel. Dessa förnödenheter kan vara avsedda att användas antingen i privat konsumtion eller i t.ex. storhushåll. I paragrafens 2 punkt uppräknas andra bruks- och konsumtionsförnödenheter som lyder under livsmedelsförordningen.

Med stöd av 26 a § livsmedelsförordningen är konsumentverket en speciell kontrollmyndighet enligt 3 § livsmedelslagen i ärenden som gäller fara som i 2 § 1 punkten livsmedelsförordningen nämnda förnödenheter orsakar för hälsan på annat sätt än genom livsmedel, samt vid övervakningen av sådana förnödenheter som nämns i 2 § 2 punkten. Detta innebär att konsumentverket behandlar ärenden som gäller sådana förnödenheter också då de överläts uteslutande till storhushåll.

Enligt 5 § livsmedelsförordningen avses med storhushåll härbärgerings- och förplägnadsrörelser, skolor, sjukhus och därmed jämförbara inrättningar. Daghem och barnhem kan sålunda anses som storhushåll.

Enligt 2 § 2 punkten livsmedelsförordningen är följande förnödenheter ovan avsedda allmänna bruks- och konsumtionsförnödenheter när de är sådana att de inte utbjuds eller i väsentlig mån används för enskild konsumtion.

1) ämnen, redskap och anordningar som används för vård eller rengöring av hud, hår, skägg, naglar eller munhåla eller för annan kroppsvård,

2) tvätt-, rengörings- och polermedel,

3) kläder, beklädnadsartiklar och övriga textilier, skodon, handskar, inredningstyger och sängkläder ävensom möbler, leksaker, konstgjorda blommor, tändstickor, ljus, belysningsämnen och fyrverkeripjäser,

4) ämnen för täckning av innerväggar och golv i rum, avsedda för vistelseplats för människor, såsom tapeter, panel och färger samt kork- och gummimattor, samt

5) andra med dessa jämförbara bruks- och konsumtionsförnödenheter.

Av de förordningar som berör produktsäkerheten har en del utfärdats både med stöd av produktsäkerhetslagen och livsmedelslagen. Förordningarna kan därför tillämpas dels på konsumtionsvaror, dels på produkter som överläts till storhushåll.

Stadgandet i 20 § livsmedelsförordningen om

allmänna bruks- och konsumtionsförnödenheter är dock betydligt snävare än produktsäkerhetslagens stadganden. Situationen är otillfredsställande. Det är inte motiverat att produktsäkerheten i fråga om t.ex. leksaker som överlåts för bruk i storhushåll, t.ex. ett daghem, inte kan övervakas lika effektivt som leksaker som är avsedda för privat konsumtion.

Definitionen i 5 § är också den snäv. För att syftet med produktsäkerhetslagen skall kunna förverkligas, vore det viktigt att få med också varor som bostadsaktiebolag, andelslag och andra samfund som äger bostadshus har skaffat och som är avsedda att i dessa byggnader användas gemensamt av dem som bor husen. Enligt den gällande lagstiftningen kan dessa varor inte anses överlåtna för privat konsumtion eller konsumtion i storhushåll, om de inte samtidigt marknadsförs för privat konsumtion. Sålunda blir t.ex. gårdsgungor som ett bostadsaktiebolag skaffat för att användas av invånarna gemensamt, och som inte samtidigt kan betraktas som konsumtionsvaror, helt utanför produktsäkerhetskontrollen.

På samma grunder kan inte heller redskap såsom gungor och rutschbanor som anskaffats till allmänna, kommunala parker eller lekparkar anses som varor avsedda för konsumtions- eller storhushållsbruk. Det vore ändamålsenligt att även dessa varor skulle omfattas av produktsäkerhetslagen. Detsamma gäller redskap som kommunalförbund, dvs. från ingången av 1993 samkommuner, församlingar och andra offentligt rättsliga samfund ävensom ideella föreningar, t.ex. idrottsföreningar, skaffat för sina medlemmars bruk.

Trots att det storhushållsbegrepp som ingår i livsmedelsförordningen inte utsträcks till varor som skaffats av boendesamfund eller ideella föreningar, omfattar begreppet å andra sidan inkvarterings- och förplägnadsrörelser. Dessas verksamhet sker i klart vinstsyfte och kan därför inte jämföras med storhushållens, t.ex. skolornas och daghemmens verksamhet.

Ovan föreslås att tjänster som överlåts i samband med näringsverksamhet skall omfattas av produktsäkerhetslagen. Därmed vore det möjligt att med stöd av den förslagna 4 § ingripa mot farliga varor som används i samband med de konsumenttjänster som hårbärgnings- och förplägnadsrörelserna ger. Detsamma skall gälla alla andra samfund som bedriver näringsverksamhet, t.ex. vårdinrättningar, då

de i samband med konsumenttjänster överlåter varor för att användas av konsumenterna. Produktsäkerhetslagens tillämpningsområde föreslås sålunda i detta sammanhang utvidgat till sådana andra varor än konsumtionsvaror, som överlåts till den slutliga användaren på annat sätt än i samband med näringsutövning.

Lagen kan därmed enligt förslaget tillämpas på varor vilkas slutanvändare kan jämföras med konsumenter, t.ex. skolelever som använder skolornas saker eller barn som använder daghemmens leksaker eller invånare som använder idrottsredskap som bostadsaktiebolaget skaffat.

Begreppet konsument har i produktsäkerhetslagen samma innebörd som i konsumentkyddslagen. Personer som jämställs med konsumenter skaffar inte varorna för sitt personliga behov, dvs. för att användas i det privata hushållet, på det sätt som konsumentkyddslagens definition av begreppet konsument avser. De samfund som avses i förslaget överlåter varorna att användas av de personer, som i förslaget kallas "personer som kan jämföras med konsumenter". Med detta avses t.ex. invånarna i ett bostadsaktiebolag eller daghemsbarn. Själva användningen av varorna avviker inte från konsumenternas användning, men varorna är inte i privat bruk och de används inte heller i det privata hushållet utan de används gemensamt. Äganderätten till varorna övergår inte till de slutliga användarna.

I det förslag till revidering av konsumentkyddslagen som för närvarande är under i beredning ingår även ett förslag till ändring av definitionerna av begreppen konsument och konsumtionsförnödenhet. Det nya begreppet "person som kan jämföras med en konsument", vilket nu föreslås i den reviderade produktsäkerhetslagen, överensstämmer med det begrepp som används i förslaget till revidering av konsumentkyddslagen.

Det föreliggande lagförslaget gäller inte situationer där ett samfund skaffar varor för att användas av sina arbetstagare. Arbetarskyddet faller under speciallagstiftning då det gäller faror för hälsan, och produktsäkerhetslagen är subsidiär. Förnödenheter som en privat eller offentlig arbetsgivare skaffat för sina arbetstagare kan inte anses som konsumtionsförnödenheter, utan som näringsidkares eller det offentliga samfundets förnödenheter. Arbetstagarna kan inte heller anses som sådana med konsu-

menter jämställbara personer som avses i förslaget.

Ovan konstateras att gränsdragningen mellan köp av en konsumtionsvara å ena sidan och en konsumenttjänst å andra sidan är svår, vilket kan leda till att i två likartade situationer anses den ena prestationen som ett köp av en konsumtionsvara. Farligheten i t.ex. en klätterställning som ett bostadsaktiebolag placerat på ett lekrområde för sina invånare orsakas av hur ställningen planerats eller arbetet utförts. Eftersom det är motiverat att utsträcka skyddet också till situationer av denna typ, föreslås det att produktsäkerhetslagen skall kunna tillämpas på sådana tjänster.

Produktsäkerhetslagens stadganden och de nu aktuella förslagen gäller enligt ordalydelsen endast konsumtionsvaror och konsumenttjänster. En del av dem, t.ex. omsorgsplikten i 3 § och 4 § med sina definitioner, kan utan svårigheter tillämpas på sådana varor och tjänster som avses här. Skillnaden i dessa varor och tjänster i jämförelse med konsumtionsvaror och tjänster bör beaktas då en näringsidkare meddelas påföljder enligt denna lag. Det föreslås därför att produktsäkerhetslagen, med undantag för det nedan behandlade återkallelseförfarandet, skall gälla här nämnda andra än konsumtionsvaror och konsumenttjänster.

2.4. Näringsidkarens skyldighet att meddela tillsynsmyndigheten om en fara i samband med en konsumtionsvara

I 3 § produktsäkerhetslagen stadgas om näringsidkarens allmänna omsorgsplikt. I paragrafen åläggs näringsidkaren eller hans representant dock inte uttryckligen skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheterna om han får vetskap om att en konsumtionsvara som han tillverkar, importerar säljer eller annars överläter i samband med näringsverksamheten orsakar fara för konsumenternas hälsa eller egendom.

Då en konsumtionsvara konstateras vara farlig på det sätt som avses i produktsäkerhetslagen, försöker tillsynsmyndigheterna i första hand lösa problemet genom förhandlingar med näringsidkaren. Om faran kan avvärjas genom frivilliga åtgärder, behöver myndigheterna inte tillgripa de sanktioner som annars står till buds. Det har konstaterats ovan att det är

förenligt med näringsidkarens intresse att han minimerar riskerna för ansvar för fel samt sitt produktansvar. Det är därför skäl att utveckla samarbetet mellan myndigheterna och näringsidkarna.

I allmänhet är näringsidkaren den första som får vetskap om säkerhetsproblem i anslutning till konsumtionsvaror eller konsumenttjänster. De som drabbats av en skada kontaktar ofta den näringsidkare som sålt varan. Tillverkaren kan i samband med sina egna test- och provningssystem upptäcka brister i säkerheten hos varor som redan finns på marknaden. Importören kan via sina affärskontakter få kännedom om faror som konstaterats i andra länder.

För att undvika ytterligare skador är det viktigt att tillgängliga uppgifter om säkerhetsfaror utnyttjas så mycket som möjligt.

Det föreslås därför att 3 § produktsäkerhetslagen kompletteras så att då en näringsidkare får vetskap om att en sådan konsumtionsvara som han tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt överläter i samband med näringsverksamheten, för in i ut ur landet eller att en konsumenttjänst som han utför, saluhåller, säljer eller på annat sätt överläter orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom, skall han omedelbart underrätta tillsynsmyndigheterna.

Enligt förslaget kan näringsidkaren underrätta vilken som helst myndighet som utövar tillsyn över produktsäkerhetslagen. Avsikten är emellertid att om anmälan lämnas till tullmyndigheterna, länsstyrelsen eller en kommunal myndighet, skall dessa i sin tur omedelbart underrätta konsumentverket. Enligt 5 § 1 mom. planerar och leder konsumentverket övervakningen, varför det är viktigt att verket genast får veta om anmälningarna.

Om en näringsidkare bryter mot sin anmälningsplikt på ett sätt som uppfyller det i 17 § stadgade rekvisitet för produktsäkerhetsbrott eller produktsäkerhetsförseelse, skall han dömas till straff enligt denna paragraf. Några andra påföljder för brott mot anmälningsplikten föreslås inte.

2.5. Temporärt förbud

De gällande stadgandena i produktsäkerhetslagen ger inga möjligheter att meddela temporärt förbud som gäller till dess undersökning-

arna av varans farlighet slutförts och saken kan avgöras slutgiltigt med stöd av lagens 12 §.

De myndigheter som utövar tillsyn över produktsäkerhetslagen har upplevt det som en brist att konsumtionsvaror som uppenbart är farliga för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom. har kunnat komma ut på marknaden innan tillsynsmyndigheten har hunnit fatta sitt förbudsbeslut. I många fall anses nämligen ett slutgiltigt beslut förutsätta ett sakkunnigutlåtande från social- och hälsostyrelsen eller tester och prov.

Livsmedelslagstiftningen har en med temporärt förbud jämförbar möjlighet att förbjuda tillverkaren att tillverka eller försäljaren att sälja både livsmedel och allmänna bruks- och konsumtionsförodenheter, till dess undersökningen av dem slutförts.

Med hänvisning till det ovanstående anses det motiverat att även produktsäkerhetslagen kompletteras med ett stadgande om temporärt förbud. Det föreslås att alla tillsynsmyndigheterna skall ha befogenhet att meddela temporära förbud.

Näringsidkarens rättsskydd kräver i regel att en konsumtionsförodenhets farlighet undersöks genom tester och prover och att social- och hälsovårdsministeriet ger sakkunnigutlåtanden. Det föreslås därför att förutsättningarna för att meddela temporärt förbud skall vara strängare än förutsättningarna för ett slutgiltigt förbud. Ett temporärt förbud förutsätter därför att hälsofaran skall vara uppenbar.

2.6. Återkallelseförfarandet

Det primära syftet med produktsäkerhetslagen är att på förhand trygga konsumenternas ställning då en konsumtionsförodenhet på grund av sin farlighet kan orsaka person- eller egendomsskador. Tillsynsmyndigheternas uppgift är att utreda hur säkra de konsumtionsförodenheter som finns på marknaden är. Då de upptäcker att det finns förodenheter på marknaden som är farliga på det sätt som avses i lagen, skall de vidta åtgärder genom vilka förodenheten kan försättas i sådant skick som lagen kräver eller, om detta inte är möjligt, att förodenheten dras bort från marknaden.

För att produktsäkerhetslagens medel skall kunna tillgripas, förutsätts inte att en farlig konsumtionsförodenhet i praktiken har orsakat fara. Farligheten kan t.ex. uppdagas i

samband med en undersökning där en viss grupp förodenheter kartläggs. I praktiken framgår en konsumtionsförodenhets farlighet ofta genom att tillsynsmyndigheterna av den skadelidande, andra myndigheter eller på annat sätt får vetskap om vissa olyckshändelser som är förknippade med en vara. Tillsynsmyndigheten får med andra ord ofta reda på att en konsumtionsförodenhet är farlig för hälsa eller egendom på det sätt som avses i produktsäkerhetslagen först i då förodenheterna redan är i de slutliga användarnas besittning.

Syftet med den informationsplikt som stadgas i gällande 14 § produktsäkerhetslagen är uttryckligen att eliminera uppkomsten av skador i de fall då konsumtionsvarorna redan är i de slutliga användarnas besittning. I stadgandet preciseras inte mot vilken näringsidkare förpliktelsen riktas. I praktiken kan förpliktelsen gälla framförallt tillverkaren och importören. Å andra sidan kan även andra näringsidkare i försäljningsledet vara skyldig att iaktta förpliktelsen.

Med stöd av stadgandet i 14 § kan näringsidkaren åläggas att ge de slutliga användarna rätt mångsidig information om sådana med en konsumtionsvara förknippade faror som uppdagats först då varorna redan är i de slutliga användarnas besittning. Den gällande produktsäkerhetslagen gör det dock inte möjligt att ålägga näringsidkaren att vidta andra åtgärder för att undvika en fara.

I vissa länders produktsäkerhetslagstiftning ingår stadganden med stöd av vilka tillsynsmyndigheterna kan förplikta en näringsidkare att vidta också andra åtgärder än sprida information om en konsumtionsförodenhet som visat sig vara farlig.

Det är motiverat att också i Finland komplettera produktsäkerhetslagens påföljdssystem med möjligheten att ålägga näringsidkarna förpliktelser av denna typ. Med tanke på produktsäkerhetslagstiftningens internationella utveckling kan det anses både nödvändigt och ändamålsenligt att komplettera produktsäkerhetslagen på detta sätt.

Enligt förslaget skall ett återkallelseförfarande vara möjligt i de fall då det enligt 12 § är förbjudet att tillverka eller utföra, saluhålla, sälja eller på annat sätt i samband med näringsverksamhet överlåta en konsumtionsvara eller konsumenttjänst.

Även om ett förbudsbeslut med stöd av 12 § är en förutsättning för att en näringsidkare

skall kunna åläggas att ordna med återkallelse, skall myndigheterna i varje enskilt fall överväga om förfarandet är nödvändigt. Ett förbudsbeslut leder alltså inte automatiskt till återkallelseförfarandet.

För att tillsynspraxis då de gäller sådana skyldigheter som det här är fråga om skall bli enhetligt, är det ändamålsenligt att endast konsumentverket kan förordna om återkallelse. Om denna förpliktelse skulle kunna påföras på region- eller lokalnivå, kan följden vara att en näringsidkare överför varorna till en annan kommun eller till ett annat län och fortsätter marknadsföringen där. Detta kan inte anses ändamålsenligt i en situation där de föreslagna villkoren för återkallelsekyldigheten uppfylls. Konsumentverket skall dock samarbeta med andra myndigheter då beslutet om återkallelsekyldighet fattas. De regionala och kommunala myndigheterna kan bistå verket med att följa upp förbudet.

Då det gäller konsumtionsvaror kan återkallelseförfarandet enligt förslaget innebära att näringsidkaren måste reparera eller byta varan eller häva köpet, och då det gäller konsumenttjänster kan han åläggas att rätta till tjänsten eller häva avtalet.

Det återkallelseförfarande som nu föreslås påminner om de ansvarsstadganden som finns i 5 kap. konsumentskyddslagen. Återkallelseförfarandet har dock djupare verkningar och innebär ett snabbare förfarande än om varje enskild konsument sedan han lidit skada skulle vara tvungen att i rätten åberopa stadgandena i 5 kap. konsumentskyddslagen. Det förpliktande i återkallelseförfarandet understryks ytterligare av att ett sådant förordnande i regel skall förstärkas med vite.

Det vore ändamålsenligt att ett föreläggande ges endast då näringsidkaren inte efter de förhandlingar som förts mellan honom och konsumentverket frivilligt ordnar ett återkallelseförfarande.

Om en näringsidkare i enlighet med förslaget till 3 § 2 mom. meddelar tillsynsmyndigheterna att han fått vetskap om att en konsumtionsvara eller en konsumenttjänst kan orsaka fara för konsumenternas hälsa eller egendom, skall tillsynsmyndigheten i första hand i samarbete med näringsidkaren reda ut vilka åtgärder som behöver vidtas för att avvärja eller minimera faran. Om myndigheterna efter förhandlingarna med näringsidkaren anser att de åtgärder näringsidkaren frivilligt vidtagit är tillräckliga,

finns det inget behov att meddela ett i 12 § avsett förbud eller ålägga näringsidkaren att ordna med återkallelse.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

De föreslagna ändringarna av produktsäkerhetslagens tillämpningsområde samt av tillsynsmedlen ökar tillsynsmyndigheternas uppgifter. Detta förutsätter dels att tyngdpunkten för verksamheten ändras, dels att anslagen för undersökningsverksamhet ökas.

För konsumenterna och hushållen innebär förändringarna ett bättre konsumentskydd, eftersom utvidgningen av lagens tillämpningsområde ger tillsynsmyndigheterna möjlighet att vidta åtgärder också med anledning av sådana med konsumtionsförnödenheter förknippade faror som den gällande produktsäkerhetslagen inte gäller.

Förslaget kan orsaka ökade kostnader för vissa näringsidkare, om de förpliktas att ordna med återkallelse. Dessa kostnaderna är emellertid av ringa betydelse för helheten.

3.2. Verkningarna i fråga om organisation och personal

Inga ändringar föreslås i det tillsynssystem som stadgas i produktsäkerhetslagen. Utvidgningen av lagens tillämpningsområde och de nya tillsynsmedlen, särskilt återkallelseförfarandet, ökar tillsynsmyndigheternas uppgifter och förutsätter att verksamheten ges en ny inriktning.

4. Beredning av propositionen

Handels- och industriministeriet tillsatte den 4 mars 1991 en arbetsgrupp med uppdraget att göra upp ett förslag till revision av Finlands produktsäkerhetslag. Arbetsgruppen skulle beakta den internationella utvecklingen av produktsäkerhetslagstiftningen och erfarenheterna från den tid produktsäkerhetslagen varit i kraft, samt särskilt utreda behovet av och möjligheterna att utvidga lagen till att gälla

även farliga konsumenttjänster, att komplettera lagen så att även export av farliga konsumtionsvaror kan förbjudas samt att komplettera lagen med stadganden om att dra bort farliga konsumtionsvaror från marknaden. Arbetsgruppen avlät sitt förslag (kommittébetänkande 1991:32) till handels- och industriministeriet den 11 november 1991.

Handels- och industriministeriet begärde utlåtanden av 31 myndigheter, organisationer och forskningsinstitut. Remissinstanserna förhöll sig huvudsakligen positivt till förslaget att komplettera produktsäkerhetslagen med stadganden om återkallelse, även om särskilt de organisationer som representerade minuthandeln var något oroade över i vilken mån förfarandet kommer att rikta sig särskilt mot minuthandeln. I utlåtandena understöddes utvidgningen av tillämpningsområdet till konsumenttjänster samt möjligheten att förbjuda import av farliga varor. Vissa remissinstanser — särskilt vissa av näringslivets organisationer

— förhöll sig dock misstänksamt eller reserverat till båda förslagen.

Förslaget har notifierats enligt det förfarande som inom GATT samt EG och EFTA gäller notificering av sådana förslag som innehåller tekniska bestämmelser. EG-kommissionen har i maj 1992 sänt sina kommentarer till förslaget. Handels- och industriministeriet har gett sitt svar med anledning av dessa kommentarer.

Ställningstaganden som framförts i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats då propositionen fått sin slutgiltiga form.

Ovan nämnd arbetsgrupp föreslog att produktsäkerhetslagen kompletteras så att exporten av farliga konsumtionsvaror under vissa förutsättningar kunde förbjudas. Eftersom man som bäst särskilt utreder regleringen och tillsynen av import och export av konsumtionsvaror i anslutning till att avtalet om det europeiska ekonomiska samarbetsområdet eventuellt träder i kraft har regleringen om exportförbud inte intagits i detta förslag.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 §. I 1 § produktsäkerhetslagen anges lagens allmänna tillämpningsområde. Enligt förslaget skall detta område utvidgas i vissa avseenden. Förutom att lagen såsom nu skall gälla konsumtionsvaror, föreslås den även gälla konsumenttjänster.

Med konsumtionsvaror avses enligt gällande 1 § varor som en näringsidkare tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter eller importerar och som är avsedda att användas eller i väsentlig omfattning används för enskild konsumtion. Sådana varor kallas i lagen konsumtionsvaror. I den föreslagna 1 § har det stadgande som anger lagens tillämpningsområde införts i 1 mom. och begreppen konsumtionsvara och konsumtionstjänst har definierats i 2 mom. Enligt lagförslaget gäller lagen sådana konsumenttjänster som en näringsidkare utför, saluhåller, säljer eller på annat sätt överlåter i samband med sin näringsverksamhet. I lagförslaget definieras konsumenttjänster som sådana

tjänster och konsumtionsvaror som sådana varor som är avsedda att användas eller i väsentlig omfattning används för enskild konsumtion. Avsikten är att produktsäkerhetslagen till denna del skall omfatta konsumtionsförnödenheter på det sätt som begreppet definieras i konsumentskyddslagen. Också de föreslagna nya definitionerna motsvarar definitionerna i konsumentskyddslagen.

I den allmänna motiveringen konstateras att många konsumenttjänster till sin natur är till den grad individuella att näringsidkarens prestation är unik i varje enskilt fall. Genom produktsäkerhetslagstiftningen kan faror som är förknippade med konsumenttjänster förhindras endast i fråga om sådana tjänster, som vid olika prestationstillfällen utförs så att de består av likartade moment eller att man vid tjänstens utförande använder en vara som är farlig på det sätt som avses i produktsäkerhetslagen och som inte kan anses falla inom produktsäkerhetslagens tillämpningsområde. Det har emellertid inte ansetts ändamålsenligt att i paragrafen begränsa tillämpningen av

produktsäkerhetslagen till endast vissa konsumenttjänster. Utgående från omständigheterna i det enskilda fallet måste man således bedöma om det är möjligt att ge ett sådant preventivt skydd som motsvarar produktsäkerhetslagens syfte för att faror i anslutning till konsumenttjänsten skall kunna avvärjas i framtiden.

Det föreslås att en ny 1 a § fogas till lagen. Enligt den nya paragrafen gäller lagens stadganden om konsumtionsvaror och konsumenttjänster också varor eller tjänster som en näringsidkare överlåter till skolor, sjukhus, daghem eller motsvarande inrättningar eller annars till kommuner, samkommuner, församlingar eller andra offentliga samfund eller ideella föreningar, bostadsaktiebolag eller andra sammanslutningar som äger bostadshus, om dessa på annat sätt än i samband med näringsverksamhet överlåter varorna eller tjänsterna att användas av personer som kan jämföras med konsumenter.

I den allmänna motiveringen konstateras att den gällande regleringen, enligt vilken på varor som används i s.k. storköpa skall tillämpas livsmedelslagstiftningens produktsäkerhetsstadganden, framförallt 20 § livsmedelsförordningen, inte kan anses ändamålsenlig till alla delar. Det föreslås därför att produktsäkerhetslagens tillämpningsområde utvidgas till varor, som på annat sätt än i näringsverksamhet överlåts till personer som kan jämföras med konsumenter.

Skolor, sjukhus, daghem och med dem jämförbara inrättningar upprätthålls i allmänhet av kommuner eller kommunalförbund. Enligt förslaget skall produktsäkerhetslagen emellertid tillämpas också på varor som skolor, daghem, sjukhus och motsvarande inrättningar som inte upprätthålls av kommuner eller kommunalförbund skaffat för att användas av personer som kan jämföras med konsumenter. De inrättningar som avses här kan t.ex. upprätthållas av ideella föreningar. Den föreslagna 1 a § skall emellertid inte tillämpas på t.ex. sådana varor som sjukhusen överlåter till patienterna i samband med kommersiella tjänster. Dessa tjänster och varor som används i samband med dem regleras enligt 1 §.

Tillämpningsområdet för 1 a § skall enligt förslaget också gälla sådana varor som kommuner, samkommuner, församlingar och andra offentliga samfund överlåter för att användas av med konsumenter jämförbara personer i andra sammanhang än i skolor, daghem, sjuk-

hus och motsvarande inrättningar. Det kan t.ex. vara fråga om gungor för en lekpark som upprätthålls av kommunen. Med offentliga samfund avses här även statliga inrättningar, t.ex. sjukhus som upprätthålls av staten.

Av de skäl som nämns i den allmänna motiveringen gäller 1 a § både varor och tjänster.

Med personer som kan jämföras med konsumenter avses fysiska personer som inte är konsumenter utan som fått en vara eller en tjänst i sitt bruk och som använder det i andra sammanhang än i sin närings- eller yrkesverksamhet.

Stadgandena om återkallelseförfarandet kan inte tillämpas på varor och tjänster som avses i 1 a §. Det föreslås därför att 13 a och 13 b §§ inte gäller sådana varor och tjänster som avses i 1 a §.

2 §. I den gällande 2 § produktsäkerhetslagen stadgas att lagen inte tillämpas på konsumtionsvaror i den mån det i en annan lag eller med stöd av en annan lag särskilt stadgas eller bestäms om förebyggande av risker för hälsa eller egendom vilka sådana varor medför. Denna subsidiaritetsprincip skall enligt förslaget kvarstå. Det föreslås att också konsumenttjänster skall nämnas i paragrafen. Även i fråga om dessa är produktsäkerhetslagen subsidiär.

3 §. Eftersom lagens tillämpningsområde föreslås bli utvidgat, föreslås det att den om-sorgspflicht som enligt paragrafen ankommer på en näringsidkare också skall gälla export av konsumtionsvaror samt utförande, saluhållande, försäljning eller annan överlåtelse av konsumenttjänster i samband med näringsverksamhet.

Det föreslås vidare att ordalydelsen ändras så att paragrafen skall innehålla en hänvisning till sådan näringsidkare som avses i 1 och 1 a §§ i stället för en uppräknning av olika former av näringsverksamhet. Denna tekniska ändring innebär ingen ändring i sak.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket näringsidkaren omedelbart skall underrätta tillsynsmyndigheterna om han får vetskap om att en sådan konsumtionsvara eller konsumenttjänst som avses i 1 eller 1 a § medför fara för konsumentens hälsa eller egendom. Näringsidkaren skall samtidigt uppge vilka åtgärder han redan vidtagit med anledning av faran.

I den föreslagna paragrafen stadgas inte om hur näringsidkaren skall uppfylla sin anmäl-

ningsplikt. I princip räcker det därför med en anmälan per telefon till tillsynsmyndigheterna. I praktiken är det dock lättare för näringsidkaren att påvisa att han uppfyllt sin plikt, om han sänder ett skriftligt meddelande till tillsynsmyndigheterna.

4 §. Till 1 mom. föreslås ett stadgande om när en konsumenttjänst skall anses farlig för hälsan. Precis som då det gäller konsumtionsvaror kan osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter om en konsumenttjänst orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan fara för hälsan. Sådan fara som ett fel eller en brist i en konsumtionsvaras struktur eller sammansättning kan orsaka, skall enligt förslaget i fråga om konsumenttjänster anses orsakas av ett fel eller en brist i anslutning till tjänstens utförande eller av ett fel eller en brist i en sådan varas konstruktion eller sammansättning som används i samband med utförandet.

Stadgandets ordalydelse föreslås bli något ändrad för att det inte skall bli svårbegriplig på grund av de tillägg som har gjorts. Den ändrade ordalydelsen innebär ingen ändring i sak.

I 2 mom. föreslås ett tillägg om när en konsumenttjänst skall anses farlig för egendom. Enligt momentet är en konsumenttjänst farlig för egendom om den på grund av omständigheter som nämns i 1 mom., dvs. på grund av fel eller brist i anslutning till dess utförande eller i en sådan varas konstruktion eller sammansättning som används i samband med utförandet eller på grund av att om tjänsten lämnats osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, kan vålla skada på ett annat föremål eller annan egendom.

5 §. I 1 mom. föreslås ett stadgande om att konsumentverket övervakar iakttagandet av lagen och med stöd av den utfärdade stadganden, föreskrifter och beslut samt planerar och leder övervakningen. I det gällande stadgandet nämns näringsstyrelsen som motsvarande organ, men den 1 juni 1990 överfördes dess uppgifter enligt produktsäkerhetslagen på konsumentverket.

7 §. Ovan konstaterades att ordalydelsen i paragrafens 2 mom. ändrades samtidigt som 6 § folkhälsolagen. Syftet med ändringen var att erbjuda kommunerna möjligheten att delegera de uppgifter som enligt stadganden, föreskrifter och beslut skall skötas av hälsovårdsnämnden också till andra nämnder. För klarhetens skull föreslås att detta lagrum ändras så att av det

framgår möjligheten att även delegera en sådan uppgift till en tjänsteinnehavare. Hälsovårdsnämnden eller, det organ eller den tjänsteinnehavare som sköter nämndens uppgifter betecknas med uttrycket kommunal tillsynsmyndighet. Syftet med ändringen är inte att åstadkomma en innehållsmässig ändring av tillsyn.

Enligt gällande 3 mom. skall den kommunala tillsynsmyndigheten när det gäller risker för egendom som avses i denna lag anmäla de konsumtionsvaror, som är farliga för egendom och som myndigheten observerar i samband med annan myndighetsutövning till näringsstyrelsen eller länsstyrelsen endast i sådana fall där det inte finns stadganden, bestämmelser eller förbud som meddelats med stöd av denna lag. Det föreslås att även konsumenttjänster som är farliga för egendom nämns i momentet. Samtidigt ändras ordet näringsstyrelsen till konsumentverket.

10 §. Tillsynsmyndighetens rätt att enligt 1 mom. ta prov på konsumtionsvaror föreslås utvidgad till att gälla även konsumenttjänster. Det kan t.ex. vara fråga om prov på material som används vid tjänstens utförande, t.ex. reservdelar och tillbehör.

12 §. Paragrafen gäller tillsynsmyndigheternas möjlighet att förbjuda en konsumtionsvara som är farlig för hälsa eller egendom. Det föreslås att i paragrafen också intas möjligheten att förbjuda konsumenttjänster som är farliga för hälsa eller egendom.

Enligt förslaget 1 mom. 1 punkten kan konsumentverket förbjuda tillverkning eller utförande, saluhållande och försäljning av en konsumenttjänst samt annan överlåtelse av en konsumenttjänst i samband med näringsverksamhet.

Ovan har konstaterats att sådana konsumenttjänster, på vilka produktsäkerhetslagens tillsynsmedel kan tillämpas, knappast kan föras in i landet. Därför föreslås ingen ändring av 1 mom. 2 punkten, enligt vilken tullmyndigheterna kan förbjuda import av konsumtionsvaror som är farliga för hälsa eller egendom.

Enligt förslaget till 2 mom. kan också länsstyrelsen eller en kommunal tillsynsmyndighet meddela i 1 mom. 1 punkten avsedda förbud gällande konsumtionsvaror men också konsumenttjänster, då tjänsten eller de uppgifter som givits om tjänsten inte överensstämmer med stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av denna lag.

Till paragrafens 3 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket länsstyrelsen eller en kommunal tillsynsmyndighet kan meddela ett i 1 mom. avsett förbud, om näringsidkaren bryter mot ett förbud som gäller en viss tjänst som meddelats med stöd av 1 mom.. I övrigt motsvarar momentet nuvarande 3 mom.

12 a §. Denna paragraf, som föreslås fogad till lagen, innehåller stadganden om temporärt förbud. Behovet av temporärt förbud behandlades i den allmänna motiveringen.

I 1 mom. stadgas om förutsättningarna för att meddela ett temporärt förbud. Enligt momentet kan konsumentverket meddela ett i 12 § 1 mom. avsett förbud temporärt, om det är uppenbart att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom.

Enligt förslaget skall striktare krav ställas på förutsättningarna att meddela ett temporärt förbud än på förutsättningarna för ett sådant förbud som avses i 12 §. Uttrycket uppenbart farlig innebär att det förutsätts att varan eller tjänsten med synnerligen stor sannolikhet är farlig. Tillsynsmyndigheten skall kunna konstatera denna uppenbara fara hos en konsumtionsförmödenhet genom att stödja sig på empiriska fakta eller på organoleptiska iakttagelser, som tillsynsmyndigheten kan göra.

Enligt förslaget kan endast fara för hälsan resultera i ett temporärt förbud. Fara för egendom kräver inte så brådskande och för näringsidkaren stränga åtgärder som ett temporärt tillverknings- eller försäljningsförbud innebär.

Enligt 2 mom, kan även länsstyrelsen eller en kommunal tillsynsmyndighet meddela ett temporärt förbud, förutsatt att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst eller de uppgifter som lämnats om den inte överensstämmer med de stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av denna lag och att det är uppenbart att konsumtionsvaran eller konsumenttjänsten är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom. I dessa fall kan också konsumentverket meddela förbud som gäller konsumtionsvara eller konsumenttjänst.

I de ovan nämnda fall som avses i 12 § 4 mom., där näringsidkaren bryter mot ett förbud rörande en viss vara eller tjänst som meddelats med stöd av 12 § 1 mom., finns givetvis inte något behov av temporära förbud, eftersom ett sådant förbud alltid kan meddelas omgående.

Enligt förslaget får ändring inte sökas särskilt i ett beslut om temporärt förbud. Ett stadgande om detta föreslås i 19 §.

Enligt förslaget skall ett temporärt förbud förstärkas med vite på det sätt som stadgas i 15 §, om detta inte av särskilda skäl är obehövligt.

Ett temporärt förbud är i kraft till dess ärendet slutgiltigt avgörs med stöd av 12 §. Ett temporärt förbud förutsätter inte enligt förslaget sakkunnigutlåtanden eller undersökningsresultat. Det slutgiltiga beslutet skall däremot i regel fattas först då konsumtionsvarans eller konsumenttjänstens farlighet har konstaterats genom undersökningar och sakkunnigutlåtanden. Test- och undersökningsresultaten kan givetvis också leda till att det temporära beslutet upphävs. Emedan förutsättningarna för att temporärt förbud får meddelas enligt förslaget skall vara rätt stränga, kommer situationen sällan att uppkomma i praktiken.

13 §. Om lagens tillämpningsområde utvidgas på det sätt som föreslagits i 1 och 1 a §§, innebär detta att ett sådant förordnande om att en farlig vara skall förstöras som nämns i 13 § kan meddelas i vissa situationer, som den gällande regleringen inte täcker. Enligt förslaget kan ett förordnande om förstöring meddelas för en vara som används i anslutning till en konsumenttjänst. Förstörförordnande kan även meddelas för sådana varor som avses i 1 a §.

13 a §. Produktsäkerhetslagen föreslås kompletterad med en ny 13 a §, som gäller ett förfarande, där konsumtionsvaror återkallas. Frågan har behandlats i allmänna motiveringen under punkt 2.6.

Enligt 1 mom. kan konsumentverket, då det med stöd av 12 § meddelat ett förbud beträffande en konsumtionsvara, ålägga näringsidkaren att vidta åtgärder som gäller sådana konsumtionsvaror som konsumenten redan har i sin besittning så att den fara som hänför sig till varan kan avvärras och konsumenternas rättsliga ställning tryggas.

I förslaget till stadgande nämns trygghandet av konsumenternas rättsliga ställning för att myndigheterna i ett beslut som rör återkallelse skall kunna meddela procedurförordnanden med mera långtgående konsekvenser än vad som vore nödvändigt för att endast avvärja faran.

Enligt förslaget kan konsumentverket som huvudregel meddela ett förordnande om åter-

kallelseförfarande endast om det med stöd av 12 § meddelat ett förbud som gäller en konsumtionsvara.

Förutsättningarna för att myndigheterna skall kunna ålägga näringsidkaren en sådan förpliktelse som avses i 13 a § är enligt förslaget desamma som i 12 §. Av stadgandets ordalydelse framgår att det kan bli tillämpligt endast då konsumtionsvaran redan är i konsumenternas besittning.

Enligt 2 mom. kan det förordnande som avses i 1 mom. för det första innebära att en näringsidkare åläggs att reparera en vara så att den fara som föranleds av ett fel eller en brist i dess konstruktion eller sammansättning eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om den avvärjs. För det andra kan förordnandet förplikta näringsidkaren att av konsumenten återta en vara som är farlig på det sätt som avses i 4 §, samt i stället ge en likadan eller likartad ofarlig vara. Den tredje möjligheten är att konsumentverket förpliktat en näringsidkare att häva köpet.

Myndigheterna måste utgående från omständigheterna i ett enskilt fall bedöma vilket av de alternativa åläggandena som skall anses mest ändamålsenligt. Grundförutsättningen är att åtgärden kan anses effektiv. Om det inte föreligger någon nämnvärd skillnad mellan hur effektivt de olika alternativen kan bidra till att avvärja den fara som orsakas av en konsumtionsvara, skall avseende fästas vid vilka kostnader näringsidkaren åsamkas av de olika alternativen. Då återkallelseförfarandet gäller tekniskt mer invecklade och dyrare konsumtionsvaror, är det ofta förmånligare för näringsidkaren att reparera varan, t.ex. att byta ut en felaktig komponent eller anordning mot en felfri, än att häva köpet.

Reparation kan alltså komma i fråga under förutsättning att den fara som ansluter sig till varan kan avvärjas i tillräcklig grad genom reparation. På bedömningen av om det är en tillräcklig åtgärd att förplikta näringsidkaren att reparera varan inverkar bl.a. hur säkert man kan veta att reparationen i praktiken kan ordnas så att den endast orsakar obetydliga besvär för konsumenten och att reparation överhuvudtaget skall anses vara en ändamålsenlig rättelseåtgärd i jämförelse med de andra alternativen.

Det att en näringsidkare åläggs återkallelse-skyldighet innebär att han måste erbjuda konsumtionsvarans slutliga användare en möjlighet

att utnyttja denna rättelseåtgärd. Det sätt på vilket konsumenterna skall informeras om näringsidkarens erbjudande måste avgöras utgående från de omständigheter som ansluter sig till det enskilda fallet och på samma sätt som då näringsidkarens informationsskyldighet enligt 14 § bedöms.

Det ankommer i sista hand på konsumenten att avgöra om han vill utnyttja det rättelseförfarande som näringsidkaren erbjuder. Då en näringsidkare åläggs att ordna ett återkallelseförfarande, skall konsumentverket försäkra sig om att tillräcklig information om detta går ut och att förfarandet ordnas på ett sätt som endast innebär ringa omak för konsumenten. Näringsidkaren skall sålunda bl.a. ersätta eventuella transport-, förpacknings- och motsvarande kostnader, om de blir så stora att de kan tänkas inverka på konsumentens benägenhet att utnyttja det rättelseförfarande som erbjuds honom i och med återkallelseförfarandet.

Syftet med det återkallelseförfarande som nu föreslås till lagen är detsamma som med produktsäkerhetslagstiftningen i allmänhet, nämligen att på förhand trygga konsumentens ställning då en konsumtionsförodenhet på grund av sin farlighet kan orsaka skada. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid risken för allvarlig hälsofara, även om återkallelseförfarandet i princip kan komma i fråga också vid fara för egendomsskador.

Konsumentverket kan ålägga både importören och olika försäljningsled att ordna med ett återkallelseförfarande. Oberoende av vilken näringsidkare som åläggs detta, vore det för den konsument som köpt konsumtionsförodenheten ofta mest praktiskt och minst betungande att han i de fall då han måste returnera förodenheten eller en del av den, kan föra den till den affär där han införskaffade den. Konsumenten har härvid alltid rätt att åberopa stadgandena om ansvar för fel enligt 5 kap. konsumentskyddslagen.

Om importören åläggs att ordna ett återkallelseförfarande och det senare framgår att minutförsäljaren inte går med på att ta emot den vara som skall returneras, skall förordnandet om återkallelseförfarande utformas så att det även gäller minuthandlaren.

I några fall kan behov att ordna återkallelseförfarandet förekomma även då konsumtionsvaran i fråga alls inte längre finns hos näringsidkaren. En sådan situation kan uppkomma t.ex. då det är fråga om en sesongartad

vara, vars försäljning koncentreras till tiden t.ex. före någon festdag. Därför föreslås det till paragrafen ett 3 mom., enligt vilket konsumentverket av vägande skäl kunde meddela näringsidkaren skyldighet att ordna återkallelseförfarande även vid dylika fall, fastän det då inte kunde meddela näringsidkaren ett förbud som avses i 12 §.

Enligt förslaget skall skyldigheten att ordna återkallelseförfarande i regel förstärkas med vite, på det sätt som närmare förklaras i motiveringen till 15 §.

13 b §. Den föreslagna nya 13 b § gäller förfarandet med återkallelse av konsumenttjänster. I allmänna motiveringen och i motiveringen till 13 a § om återkallelse av konsumtionsvaror behandlas frågor i anslutning till återkallelseförfarandet.

I 1 mom. stadgas att konsumentverket, då det med stöd av 12 § meddelat ett förbud beträffande en konsumenttjänst, kan ålägga näringsidkaren att vidta åtgärder som gäller sådana konsumenttjänster som konsumenten redan har i sin besittning och genom vilka den fara som hänför sig till konsumenttjänsten kan avvärjas och konsumentens rättsliga ställning tryggas.

I förslaget till stadgande nämns tryggheten av konsumenternas rättsliga ställning för att myndigheterna i ett beslut som rör återkallelse skall kunna ge procedurförordnanden med konsekvenser som är mera långtgående än vad som vore nödvändigt för att endast avvärja faran.

På samma sätt som då det gäller 13 a § kan konsumentverket meddela ett förordnande endast i det fall att det med stöd av 12 § meddelat ett förbud rörande en konsumenttjänst.

Förutsättningarna för att meddela ett i 13 b § 1 mom. avsett åläggande är enligt förslaget desamma som i 12 §. Av stadgandets ordalydelse framgår att det kan tillämpas endast då konsumenttjänsten redan är i konsumentens besittning.

Av 2 mom. framgår att då det gäller konsumenttjänster kan förordnandet gå ut på att näringsidkaren förpliktas att rätta till tjänsten eller häva avtalet om tjänsten. En konsumenttjänst kan inte bytas ut på samma sätt som en konsumtionsvara.

Då en näringsidkare i överensstämmelse med det föreslagna 3 § 2 mom. underrättar en tillsynsmyndighet om att han fått vetskap om att en konsumenttjänst kan orsaka fara för

konsumenternas hälsa eller egendom, skall myndigheten i första hand tillsammans med näringsidkaren försöka underhandla om vilka åtgärder som bör vidtas för att avvärja eller minska faran. Om myndigheterna härvid anser att de åtgärder näringsidkaren redan frivilligt vidtagit är tillräckliga, föreligger inget behov av ett sådant förbud som avses i 12 § eller av ett återtagningsförfarande heller då det rör sig om en konsumenttjänst.

Också i fråga om en konsumenttjänst bör man utgående från de omständigheter som råder kring ett enskilt fall bedöma vilket av de alternativa åläggandena som konsumentverket enligt förslaget kan påföra näringsidkaren som skall anses mest ändamålsenligt. Grundkravet är att åtgärden är effektiv. Om inga väsentliga skillnader föreligger mellan de olika alternativen vad beträffar möjligheterna att avvärja faran, skall avseende fästas vid vilka kostnader näringsidkaren åsamkas av de olika alternativen.

Reparation kan komma i fråga under förutsättning att den fara som hänför sig till tjänsten kan avvärjas tillräckligt effektivt på detta sätt. Vid bedömningen av om det är nog med att felet i tjänsten avhjälpas bör avseende bl.a. fästas vid att reparationen i praktiken skall ordnas så att det åsamkar konsumenten endast ringa omak och att reparation överhuvudtaget kan anses vara en ändamålsenligt åtgärd i jämförelse med de andra alternativen.

Det att en näringsidkare åläggs återkallelse-skyldighet innebär att han måste erbjuda konsumenttjänstens slutliga användare en möjlighet att utnyttja denna rättelseåtgärd. Det sätt på vilket konsumenterna skall informeras om näringsidkarens erbjudande måste avgöras utgående från omständigheterna kring det enskilda fallet och på samma sätt som då näringsidkarens informationskyldighet enligt 14 § bedöms.

Det ankommer i sista hand på konsumenten att avgöra om han vill utnyttja det rättelseförfarande som näringsidkaren erbjuder. Då en näringsidkare åläggs att ordna ett återkallelseförfarande, skall konsumentverket försäkra sig om att tillräcklig information om detta går ut och att förfarandet ordnas på ett sätt som endast innebär ringa omak för konsumenten. Näringsidkaren skall sålunda bl.a. ersätta eventuella transport-, förpacknings- och motsvarande kostnader, om de blir så stora att de kan tänkas inverka på konsumentens benägenhet

att utnyttja det rättelseförfarande som erbjuds honom genom återkallelseförfarandet.

I några fall kan behov att ordna återkallelseförfarandet förekomma även då den näringsidkaren alls inte längre utför konsumenttjänster i fråga. En sådan situation kan uppkomma t.ex. då det är fråga om en säsongartad tjänst, vars försäljning koncentreras till tiden t.ex. före någon festdag. Därför föreslås det till paragrafen ett 3 mom., enligt vilket konsumentenverket av vägande skäl kunde meddela näringsidkaren skyldighet att ordna återkallelseförfarande även vid dylika fall, fastän det då inte kunde meddela näringsidkaren ett förbud som avses i 12 §.

Enligt förslaget skall ett beslut om skyldighet att ordna återkallelse förstärkas med vite på det sätt som beskrivs i motiveringen till 15 §.

13 a §. Det föreslås att i paragrafen konstateras att utöver vad som stadgas i 13 a och 13 b §§ skall i fråga om konsumentens och den näringsidkares rättigheter och skyldigheter som sålt varan eller tjänsten iakttas vad som stadgas i 5 kap. konsumentskyddslagen och köplagen (355/87) samt allmänna avtalsrättsliga principer. Avsikten är inte att återkallelseförfarandet försämrar de rättigheter som konsumenterna med stöd av de ovan nämnda stadgandena och principerna anses ha i förhållande till näringsidkaren. Syftet med stadgandet är framförallt att påvisa att produktsäkerhetslagen inte reglerar ansvarsfrågor i anslutning till ett avtal mellan näringsidkaren och konsumenten.

Den viktigaste orsaken till att en näringsidkare förpliktas att ordna ett återkallelseförfarande är att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst är farlig på det sätt som avses i 4 §. Det bör därför anses skäligt att konsumenten får tillgodogöra sig en sådan rättelseåtgärd som stadgas i 13 a och 13 b §§ trots att han inte gjort någon felanmälan och också i det fall att han inte kan returnera varan eller tjänsten väsentligt oförändrad eller oförminskad.

14 §. Denna paragraf som reglerar näringsidkarens informationsskyldighet föreslås kompletterad. En tillsynsmyndighet som meddelat ett förbud som avses i 12 §, kan på den grunden enligt gällande lag ålägga näringsidkaren att på lämpligt sätt informera om förbudet, om den risk som ansluter sig till varan eller dess användning och om konsumentens rättigheter. Enligt förslaget gäller informationsskyldigheten också information om temporärt förbud enligt

12 a §, samt av konsumentverket förordnat återtagningsförfarande som avses i 13 a och 13 b §§.

15 §. Enligt den gällande paragrafens 1 mom. skall beslut som en tillsynsmyndighet fattat med stöd av 12 och 13 §§ och som gäller en bestämd näringsidkare, samt informationsskyldighet som tillsynsmyndigheten föreskrivit med stöd av 14 § förstärkas med vite, om detta ej av särskilda skäl är obehövt. I rättspraxis har paragrafen tolkats så, att ett förbudsbeslut som gäller en viss vara inte kan förstärkas med ett vite som gäller en viss näringsidkare. Eftersom en sådan begränsning försvårar en effektiv tillsyn över marknaden och kan utgöra ett hinder för att ålägga näringsidkaren att vidta åtgärder för att dra bort en farlig konsumtionsvara eller konsumenttjänst från marknaden, föreslås det att orden "som gäller en bestämd näringsidkare" slopas.

Det föreslås även att skyldigheten att förstärka ett beslut med vite utsträcks till att gälla beslut om temporärt förbud enligt 12 a § och förordnande med stöd av 13 a eller 13 b §, enligt vilket en näringsidkare förpliktas att ordna ett återkallelseförfarande.

17 §. Enligt gällande paragrafs 1 mom. skall den som tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumtionsvaror som avses i 4 § eller som importerar sådana och sålunda uppsåtligen orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom, för produktsäkerhetsbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om det inte stadgas strängare straff för gärningen i annan lag. Det föreslås att uppräknningen kompletteras med utförande, saluhållande och annan överlåtelse av farliga konsumenttjänster i samband med näringsverksamhet.

Paragrafens 2 mom., enligt vilket även den som uppsåtligen underlåter att iakttä förbud eller förordnande som avses i 12 eller 13 § skall dömas för produktsäkerhetsbrott föreslås kompletterad med en hänvisning till sådant temporärt förbud som avses i 12 a § samt förordnande som avses i 13 a och 13 b §§, enligt vilka en näringsidkare förpliktas att ordna återkallelseförfarande.

Paragrafens 4 mom., enligt vilket den som bryter mot ett beslut som givits med stöd av 12 eller 13 § och som förstärkts med vite inte kan dömas till straff för samma handling, föreslås

kompletterat med en hänvisning till sådana med vite förstärkta beslut som avses i 12 a, 13 a och 13 b §§.

19 §. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen får ändring i ett beslut som med stöd av 15 § har fattats om föreläggande av vite inte särskilt sökas genom besvär. Enligt förslaget utsträcks besvärsförbudet till att gälla även sådana temporära beslut som avses i 12 a §.

I gällande 2 mom. stadgas att ändring i ett beslut som med stöd av denna lag fattats av hälsovårdsnämnden eller en tjänsteinnehavare som är underställd nämnden får sökas genom besvär hos länsrätten och med iakttagande av vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Ovan i motivering till 7 § 2 mom. konstateras att hälsovårdsnämndens uppgifter i en kommun även kan skötas av en annan myndighet, till vilken hälsovårdsnämndens uppgifter har delegerats. Med hänvisning till vad som sagts i motivering till 7 § bör ordalydelsen även i 19 § 2 mom. ändras. Stadgandets sakinhåll föreslås inte ändrat.

20 §. I gällande 20 § stadgas att ett beslut som en tillsynsmyndighet givit med stöd av 12 eller 13 § och informationsskyldighet som tillsynsmyndigheten föreskrivit med stöd av 14 § skall iaktas trots att ändring sökts, om inte besvärinstansen beslutar annat. Paragrafen föreslås kompletterad med en hänvisning till förordnanden enligt 13 a och 13 b §§.

23 §. I gällande 3 mom. stadgas att om en medlem eller suppleant i produktsäkerhetsdelegationen avgår under sin mandattid, förordnas en annan person i hans ställe för den återstående tiden.

För att minska antalet ärenden som skall behandlas vid statsrådets allmänna sammanträde har stadgandena om ändring av sammansättningen i delegationer och råd under den senaste tiden ändrats så att om en medlem eller suppleant i en delegation avgår under sin mandatperiod, kan ministeriet i fråga på förslag av samma myndighet eller organisation, på vars förslag den tidigare medlemmen eller suppleanten förordnats, i hans ställe förordna en ny medlem eller suppleant. Det föreslås därför att 3 mom. ändras så att handels- och industriministeriet på förslag av den behöriga myndigheten eller organisationen kan förordna en annan person i hans ställe för återstoden av mandatperioden.

24 §. Enligt gällande 2 mom. kan genom

förordning stadgas om lämnande av sådana uppgifter om konsumtionsvaror som konsumenten behöver samt om minimikrav på konsumtionsvaror. Det föreslås att momentet kompletteras med ett befullmäktigande att genom förordning stadga om lämnande av behövliga uppgifter också om konsumenttjänster samt om minimikrav på konsumenttjänster.

Det har i praktiken förekommit situationer där det hade varit ändamålsenligt att samtidigt med stöd av flera lagar stadga om minimikrav på vissa varor. Det kan t.ex. vara fråga om arbetarskydds-, miljövärd- och produktsäkerhetsstadganden. Behovet har bl.a. framkommit då man övervägt på vilket sätt den reglering som följer av EG-direktiv och som ansluter sig till EES-avtalet skall bringas i kraft i Finland. Den gällande produktsäkerhetslagen innehåller emellertid inte något stadgande med stöd av vilket det vore möjligt att utfärda sådana föreskrifter i form av statsrådsbeslut. I bl.a. arbetarskyddslagen (299/58) och kemikalielagen (744/89) finns däremot ett sådant stadgande. Produktsäkerhetslagens 24 § 2 mom. föreslås därför kompletterat i detta avseende.

Enligt gällande 3 mom. kan genom förordning stadgas om rätt för handels- och industriministeriet att utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om tillämpningen av den förordning som avses i 1 mom., om rätt för handels- och industriministeriet eller näringsstyrelsen att utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om tillämpningen av den förordning som avses i 2 mom. samt om rätt för handels- och industriministeriet att av särskilda skäl bevilja allmänna undantag från stadgandena i sistnämnda förordning.

Det föreslås att ordet näringsstyrelsen byts ut mot konsumentverket.

Enligt gällande principer för föreskrifter och anvisningar som utfärdas av statens förvaltningsmyndigheter, anses det inte längre sakligt att ministerierna ges möjlighet att bevilja allmänna undantag från stadgandena i en förordning. Den möjlighet som 24 § 3 mom. ger handels- och industriministeriet att bevilja allmänna undantag föreslås därför slopad.

Enligt det föreslagna stadgandet kan handels- och industriministeriet samt konsumentverket meddela närmare föreskrifter eller anvisningar om tillämpningen av både den förordning som avses redan i gällande 2 mom. och det statsrådsbeslut som avses i lagförslaget.

Enligt gällande 24 § 4 mom. kan i de

förordningar som avses i 2 och 3 mom. eller i sådant beslut av handels- och industriministeriet som avses i 3 mom. stadgas eller bestämmas att näringsstyrelsen får utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om verkställigheten av ministeriets beslut, och av särskilda skäl i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från stadganden eller bestämmelser i förordning eller ett beslut. Det föreslås att ordet näringsstyrelsen ersätts med konsumentverket. Någon ändring i sak föreslås inte i momentet förutom det att där hänvisas även till det statsrådsbeslut som avses i 2 mom..

Någon ändring i gällande 5 mom. föreslås inte.

2. Ikraftträdande

Avsikten är att lagen skall träda i kraft

ungefär sex månader efter det att riksdagen antagit den. Innan lagen träder i kraft bör det övervägas om det är nödvändigt att genom förordning utfärda stadganden om uppgifter som, på samma sätt som enligt förordningen om uppgifter om konsumtionsvaror, skall lämnas om konsumenttjänster samt om sådana varor som enligt förslaget faller inom lagens tillämpningsområde, men som inte är konsumtionsvaror.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av produktsäkerhetslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i produktsäkerhetslagen av den 12 december 1986 (914/86) 1—4 §§, 5 § 1 mom., 7 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom., 12, 13 och 14 §§, 15 § 1 mom., 17 § 1, 2 och 4 mom., 19 och 20 §§, 23 § 3 mom. och 24 § 2—4 mom.,

av dessa lagrum 7 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 19 april 1991 (731/91), samt fogas till nya lagen 12 a och 13 a—13 c §§, som följer:

1 §

Denna lag gäller konsumtionsvaror som en näringsidkare tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter, importerar eller exporterar, samt konsumenttjänster som en näringsidkare utför, saluhåller, säljer eller på annat sätt överlåter i samband med sin näringsverksamhet.

Med *konsumtionsvaror* avses i denna lag sådana varor och *med konsumenttjänster* sådana tjänster som är avsedda för eller i väsentlig omfattning används för enskild konsumtion.

1 a §

Vad denna lag stadgar om konsumtionsvaror och konsumenttjänster gäller även varor och tjänster som en näringsidkare överlåter till skolor, sjukhus, daghem eller andra motsvarande inrättningar eller till kommuner, samkommuner, församlingar eller andra offentliga samfund, ideella föreningar, bostadsaktiebolag eller andra sammanslutningar som äger bostadshus, om dessa på annat sätt än i samband med näringsverksamhet överlåter varorna eller tjänsterna för att användas av personer som kan jämföras med konsumenter.

Beträffande varor och tjänster som avses i 1 mom. gäller dock inte de ålägganden som avses i 13 a och 13 b §§.

2 §

Denna lag tillämpas inte på konsumtionsvaror som skall exporteras eller transporteras genom landet om de inte medför fara i Finland. Lagen tillämpas inte heller på konsumtionsvaror och konsumenttjänster i den mån det i en annan lag eller med stöd av en annan lag särskilt stadgas eller bestäms om förebyggande av risker för hälsa eller egendom vilka sådana varor eller tjänster medför.

3 §

En näringsidkare som avses i 1 eller 1 a § skall iaktta sådan av omständigheterna påkallad omsorg att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst inte medför risk för konsumentens hälsa eller egendom.

Om en näringsidkare får vetskap om att en sådan vara eller tjänst som avses i 1 eller 1 a § medför risk för konsumentens hälsa eller egendom, skall han omedelbart underrätta tillsynsmyndigheterna. Näringsidkaren skall samtidigt uppge vilka åtgärder han redan vidtagit med anledning av faran.

4 §

En konsumtionsvara anses vara farlig för hälsan om den kan orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan risk för hälsan på grund av fel eller brist i sin konstruktion eller sammansättning eller på grund av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om varan. En konsumenttjänst anses vara farlig för hälsan om den kan orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan risk för hälsan på grund av fel eller brist i anslutning till dess utförande eller på grund av fel eller brist i konstruktionen eller sammansättningen hos en vara som används i samband med tjänsten eller på grund av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om tjänsten.

En konsumtionsvara anses vara farlig för egendom om den på grund av omständigheter som nämns i 1 mom. kan vålla skada på ett annat föremål eller annan egendom. En konsumenttjänst anses vara farlig för egendom om den på grund av omständigheter som nämns i 1 mom. kan vålla skada på egendom.

5 §

Konsumentverket övervakar iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut samt planerar och leder övervakningen.

7 §

Kommunen skall inom sitt område övervaka iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut. I kommunen sköts dessa uppgifter av hälsovårdsnämnden eller det organ eller den tjänsteinnehavare som sköter hälsovårdsnämndens uppgifter i kommunen (*kommunaltillsynsmyndighet*).

När det gäller de risker för egendom som avses i denna lag skall den kommunala tillsynsmyndigheten dock anmäla de konsumtionsvaror och konsumenttjänster som är farliga för egendomen och som myndigheten observerar i samband med annan myndighetsutövning till konsumentverket eller länsstyrelsen endast i sådana fall där det inte finns stadganden, bestämmelser eller förbud som meddelats med stöd av denna lag.

10 §

En tillsynsmyndighet har rätt att ta behövliga prov på konsumtionsvaror och konsumenttjänster.

12 §

Är en konsumtionsvara eller konsumenttjänst farlig för hälsa eller egendom, kan

1) konsumentverket förbjuda tillverkning eller utförande, saluhållande och försäljning av varan eller tjänsten samt annan överlåtelse av en sådan vara eller tjänst i samband med näringsverksamhet och

2) tullmyndigheten förbjuda import av konsumtionsvaran.

Överensstämmer en konsumtionsvara eller konsumenttjänst eller de uppgifter som lämnats om dem inte med de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag, kan även länsstyrelsen eller den kommunala tillsynsmyndigheten meddela förbud enligt 1 mom. 1 punkten. Tullmyndigheten kan i sådana fall förbjuda import av konsumtionsvaran.

Bryter näringsidkaren mot förbud enligt 1 mom. beträffande en viss vara eller tjänst, kan även länsstyrelsen eller den kommunala tillsynsmyndigheten meddela näringsidkaren sådant förbud som avses i 1 mom.

12 a §

Är det uppenbart att en konsumtionsvara

eller konsumenttjänst är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom., kan konsumentverket eller tullmyndigheten meddela ett i 12 § 1 mom. nämnt förbud temporärt. Det temporära förbudet gäller tills ärendet slutgiltigt avgjorts med stöd av 12 § 1 mom. 1 punkten.

I fall som avses i 12 § 2 mom. kan även länsstyrelsen eller den kommunala tillsynsmyndigheten eller tjänsteinnehavare meddela ett temporärt förbud, om det är uppenbart att konsumtionsvaran eller konsumenttjänsten är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom. Det temporära förbudet gäller tills ärendet slutgiltigt avgjorts med stöd av 12 § 2 mom.

13 §

Om ett förbud som avses i 12 § inte kan anses tillräckligt, kan konsumentverket eller tullmyndigheten bestämma att en vara som näringsidkaren har i sin besittning skall förstöras eller, om detta inte anses ändamålsenligt, besluta om andra åtgärder beträffande varan.

13 a §

Då konsumentverket med stöd av 12 § meddelat ett förbud beträffande en konsumtionsvara, kan det ålägga näringsidkaren att i fråga om sådana konsumtionsvaror som konsumenten redan har i sin besittning vidta åtgärder genom vilka den fara som hänför sig till konsumtionsvaran kan avvärjas och konsumentens rättsliga ställning tryggas.

Genom ett åläggande som nämns i 1 mom. kan näringsidkaren förpliktas att

1) reparera varan så att den fara som förorsakas av ett fel eller en brist i dess konstruktion eller sammansättning eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om varan avvärjs (*reparation*),

2) av konsumenten återta en vara som är farlig på det sätt som avses i 4 § 1 mom, samt i stället ge en likadan eller likartad ofarlig vara (*byte*), eller

3) häva köpet (*hävning av köp*).

Konsumentverket kan meddela ett åläggande enligt 1 mom. även i de fall där ett förbud som avses i 12 § inte kan meddelas på grund av att de ifrågavarande konsumtionsvarorna inte längre finns hos näringsidkaren och det finns välgående skäl att meddela åläggandet.

13 b §

Då konsumentverket med stöd av 12 § meddelat ett förbud beträffande en konsument-

tjänst, kan det ålägga näringsidkaren att sådana konsumenttjänster som konsumenten redan har i sin besittning vidta åtgärder genom vilka den fara som hänför sig till konsumenttjänsten kan avvärras och konsumentens rättsliga ställning tryggas.

Genom ett åläggande som nämns i 1 mom. kan näringsidkaren förpliktas att

1) rätta till tjänsten så att den fara som föranleds av dess utförande eller av ett fel eller en brist i konstruktionen eller sammansättningen hos en vara som använts i samband med tjänsten eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats därom avvärrs (*reparation*), eller

2) häva det avtal som ingåtts om konsumenttjänsten (*hävning av avtal*).

Konsumentverket kan meddela ett åläggande enligt 1 mom. även i de fall där ett förbud som avses i 12 § inte kan meddelas på grund av att näringsidkaren inte längre utför ifrågakarande konsumenttjänster och det finns vägande skäl att meddela åläggandet.

13 c §

Utöver vad som stadgas i 13 a och 13 b §§ skall i fråga om konsumentens och den näringsidkares rättigheter och skyldigheter som sålt varan eller tjänsten iaktas vad som stadgas i konsumentskyddslagen (38/78) och köplagen (355/87) eller stadgas eller bestäms med stöd av nämnda lagar. Konsumenten är dock berättigad till en sådan rättelseåtgärd som avses i 13 a och 13 b §§ även om han inte gjort någon felanmälan eller kan returnera varan eller tjänsten i väsentligen oförändrat eller oförminskat skick.

14 §

Den tillsynsmyndighet som meddelat ett förbud som avses i 12 eller 12 a §§ eller ett förordnande som avses i 13 a eller 13 b § kan ålägga näringsidkaren att på lämpligt sätt informera om förbudet eller förordnandet, om den risk som ansluter sig till varan eller tjänsten eller användningen av varan eller tjänsten och om konsumentens rättigheter.

15 §

Ett beslut som en tillsynsmyndighet fattat med stöd av 12, 12 a och 13 §§ samt ett förordnande som en tillsynsmyndighet har meddelat med stöd av 13 a eller 13 b § eller informationsskyldighet som tillsynsmyndighe-

ten föreskrivit med stöd av 14 § skall förstärkas med vite, om detta inte av särskilda skäl är obehövt.

17 §

Den som tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter, importerar konsumtionsvaror som avses i 4 § eller utför, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumenttjänster som avses i 4 § och sålunda uppsåtligen orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom, skall för *produktsäkerhetsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om det inte stadgas strängare straff för gärningen i någon annan lag.

För produktsäkerhetsbrott skall även den dömas, som uppsåtligen underlåter att iaktta förbud eller ett förordnande som avses i 12, 12 a, 13, 13 a eller 13 b §.

Den som bryter mot ett beslut som givits med stöd av 12, 12 a, 13, 13 a eller 13 b § och som förstärkts med vite, kan dock inte dömas till straff för samma handling.

19 §

I beslut som gäller temporärt förbud och som har meddelats med stöd av 12 a § beslut som gäller föreläggande av vite och som har meddelats med stöd av 15 § får ändring inte sökas genom särskilda besvär.

Ändring i ett beslut som med stöd av denna lag har fattats av hälsovårdsnämnden eller av någon annan tillsynsmyndighet som avses i 7 § 2 mom., får sökas genom besvär hos länsrätten med iakttagande av vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

20 §

Ett beslut eller ett förordnande som en tillsynsmyndighet givit med stöd av 12, 13, 13 a 13 b, eller 14 § skall iaktas trots att ändring sökts, om inte besvärinstansen beslutar något annat.

23 §

Avgår en medlem eller en suppleant under sin mandatperiod, förordnar handels- och industriministeriet med beaktande av vad 2 mom.

stadgar en ny medlem eller suppleant i hans ställe för den återstående mandattiden.

24 §

Genom förordning eller statsrådsbeslut kan stadgas eller bestämmas om lämnande av sådan uppgifter om konsumtionsvaror och konsumenttjänster som konsumenten behöver samt om minimikrav på konsumtionsvaror och konsumenttjänster.

Genom förordning kan stadgas om rätt för handels- och industriministeriet att meddela närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av den förordning som avses i 1 mom. och om rätt för handels- och industriministeriet eller konsumentverket att meddela

närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av den förordning eller det statsrådsbeslut som avses i 2 mom.

I de förordningar och statsrådsbeslut som avses i 2 och 3 mom. eller i ett sådant beslut av handels- och industriministeriet som avses i 3 mom. kan stadgas eller bestämmas att konsumentverket får meddela närmare föreskrifter eller anvisningar om verkställigheten av ministeriets beslut, och av särskilda skäl i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från stadganden eller bestämmelser i förordning eller ett beslut.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Helsingfors den 19 februari 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Minister Pertti Salolainen

Lag

om ändring av produktsäkerhetslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i produktsäkerhetslagen av den 12 december 1986 (914/86) 1—4 §§, 5 § 1 mom, 7 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom., 12, 13 och 14 §§, 15 § 1 mom., 17 § 1, 2 och 4 mom., 19 och 20 §§, 23 § 3 mom. och 24 § 2—4 mom.,

av dessa lagrum 7 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 19 april 1991 (731/91), samt fogas till nya lagen 12 a och 13 a—13 c §§, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Denna lag gäller varor som en näringsidkare tillverkar, saluhåller eller säljer eller på annat sätt överlåter i samband med sin näringsverksamhet eller importerar och som är avsedda att användas eller i väsentlig omfattning används för enskild konsumtion (*konsumtionsvara*).

2 §

Denna lag tillämpas inte på konsumtionsvaror som skall exporteras eller transporteras genom landet. Lagen tillämpas inte heller på konsumtionsvaror i den mån det i annan lag eller med stöd av annan lag särskilt stadgas

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller *konsumtionsvaror* som en näringsidkare tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter, importerar eller exporterar, *samt konsumenttjänster som en näringsidkare utför, saluhåller, säljer eller på annat sätt överlåter i samband med sin näringsverksamhet.*

Med konsumtionsvaror avses i denna lag sådana varor och med konsumenttjänster sådana tjänster som är avsedda för eller i väsentlig omfattning används för enskild konsumtion.

1 a §

Vad denna lag stadgar om konsumtionsvaror och konsumenttjänster gäller även varor och tjänster som en näringsidkare överlåter till skolor, sjukhus, daghem eller andra motsvarande inrättningar eller till kommuner, samkommuner, församlingar eller andra offentliga samfund, ideella föreningar, bostadsaktiebolag eller andra sammanslutningar som äger bostadshus, om dessa på annat sätt än i samband med näringsverksamhet överlåter varorna eller tjänsterna för att användas av personer som kan jämställas med konsumenter.

Beträffande varor och tjänster som avses i 1 mom. gäller dock inte de ålägganden som avses i 13 a och 13 b §§.

2 §

Denna lag tillämpas inte på konsumtionsvaror som skall exporteras eller transporteras genom landet om de inte medför fara i Finland. Lagen tillämpas inte heller på konsumtionsvaror och konsumenttjänster i den mån det i en

Gällande lydelse

eller bestäms om förebyggande av risker för hälsa eller egendom vilka sådana varor medför.

3 §

En näringsidkare som *tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumtionsvaror eller som importerar dylika varor*, skall iaktta sådan av omständigheterna påkallad omsorg att en konsumtionsvara inte medför risk för konsumentens hälsa eller egendom.

4 §

En konsumtionsvara är farlig för hälsan, om den kan orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan risk för hälsan på grund av fel eller brist i sin konstruktion eller sammansättning eller på grund av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om varan.

En konsumtionsvara är farlig för egendom, om den på grund av omständigheter som nämns i 1 mom., kan vålla skada på ett annat föremål eller annan egendom.

5 §

Näringsstyrelsen övervakar iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut samt planerar och leder övervakningen.

Föreslagen lydelse

annan lag eller med stöd av en annan lag särskilt stadgas eller bestäms om förebyggande av risker för hälsa eller egendom vilka sådana varor eller tjänster medför.

3 §

En näringsidkare som *avses i 1 eller 1 a §* skall iaktta sådan av omständigheterna påkallad omsorg att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst inte medför risk för konsumentens hälsa eller egendom.

Om en näringsidkare får vetskap om att en sådan vara eller tjänst som avses i 1 eller 1 a § medför risk för konsumentens hälsa eller egendom, skall han omedelbart underrätta tillsynsmyndigheterna. Näringsidkaren skall samtidigt uppge vilka åtgärder han redan vidtagit med anledning av faran.

4 §

En konsumtionsvara *anses vara* farlig för hälsan om den kan orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan risk för hälsan på grund av fel eller brist i sin konstruktion eller sammansättning eller på grund av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om varan. *En konsumenttjänst anses vara farlig för hälsan om den kan orsaka skada, förgiftning, sjukdom eller annan risk för hälsan på grund av fel eller brist i anslutning till dess utförande eller på grund av fel eller brist i konstruktionen eller sammansättningen hos en vara som används i samband med tjänsten eller på grund av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om tjänsten.*

En konsumtionsvara *anses vara* farlig för egendom om den på grund av omständigheter som nämns i 1 mom. kan vålla skada på ett annat föremål eller annan egendom. *En konsumenttjänst anses vara farlig för egendom om den på grund av omständigheter som nämns i 1 mom. kan vålla skada på egendom.*

5 §

Konsumentverket övervakar iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut samt planerar och leder övervakningen.

Gällande lydelse

6 §

I fråga om import av konsumtionsvaror skall tullverket övervaka iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut samt planera övervakningen.

7 §

Kommunen skall inom sitt område övervaka iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut. I kommunen sköts dessa uppgifter av hälsovårdsnämnden eller *den myndighet* som hälsovårdsnämndens uppgifter i kommunen *har överförts på*.

När det gäller de risker för egendom som avses i denna lag skall den i 2 mom. nämnda kommunala tillsynsmyndigheten dock anmäla de konsumtionsvaror som är farliga för egendom och som myndigheten observerar i samband med annan myndighetsutövning, till *näringsstyrelsen* eller länsstyrelsen endast i sådana fall där det inte finns stadganden, bestämmelser eller förbud som *utfärdats* med stöd av denna lag.

10 §

En tillsynsmyndighet har rätt att ta behövliga prov på konsumtionsvaror.

12 §

Är en konsumtionsvara farlig för hälsa eller egendom, kan

1) *näringsstyrelsen* förbjuda tillverkning, saluhållande och försäljning av varan samt annan överlåtelse av sådan vara i samband med näringsverksamhet, och

2) tullmyndigheten förbjuda import av varan.

Överensstämmer en konsumtionsvara eller de uppgifter som lämnats om varan inte med de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag, kan även länsstyrelsen eller *hälsovårdsnämnden* meddela förbud enligt 1 mom. 1 punkten. Tullmyndigheten kan i sådana fall förbjuda import av konsumtionsvaran.

Föreslagen lydelse

7 §

Kommunen skall inom sitt område övervaka iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser och beslut. I kommunen sköts dessa uppgifter av hälsovårdsnämnden eller *det organ eller den tjänsteinnehavare* som *sköter* hälsovårdsnämndens uppgifter i kommunen (*kommunal tillsynsmyndighet*).

När det gäller de risker för egendom som avses i denna lag skall den kommunala tillsynsmyndigheten dock anmäla de konsumtionsvaror och *konsumenttjänster*, som är farliga för egendomen och som myndigheten observerar i samband med annan myndighetsutövning, till *konsumentverket* eller länsstyrelsen endast i sådana fall där det inte finns stadganden, bestämmelser eller förbud som *meddelats* med stöd av denna lag.

10 §

En tillsynsmyndighet har rätt att ta behövliga prov på konsumtionsvaror och *konsumenttjänster*.

12 §

Är en konsumtionsvara eller *konsumenttjänst* farlig för hälsa eller egendom, kan

1) *konsumentverket* förbjuda tillverkning eller *utförande*, saluhållande och försäljning av varan eller *tjänsten* samt annan överlåtelse av en sådan vara eller *tjänst* i samband med näringsverksamhet och

2) tullmyndigheten förbjuda import av konsumtionsvaran.

Överensstämmer en konsumtionsvara eller *konsumenttjänst* eller de uppgifter som lämnats om dem inte med de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag, kan även länsstyrelsen eller *den kommunala tillsynsmyndigheten* eller *tjänsteinnehavare* meddela förbud enligt 1 mom. 1 punkten. Tullmyndigheten kan i sådana fall förbjuda import av konsumtionsvaran.

Gällande lydelse

Bryter näringsidkaren mot förbud beträffande en viss vara vilket meddelats med stöd av 1 mom., kan även länsstyrelsen eller *hälsovårdsnämnden* meddela näringsidkaren sådant förbud som avses i 1 mom.

13 §

Kan förbud som avses i 12 § inte anses tillräckliga, kan *näringsstyrelsen* eller tullmyndigheten förordna att en vara som näringsidkaren har i sin besittning skall förstöras eller, om detta inte anses ändamålsenligt, förordna om andra åtgärder beträffande varan.

Föreslagen lydelse

Bryter näringsidkaren mot förbud enligt 1 mom. beträffande en viss vara *eller tjänst*, kan även länsstyrelsen eller *den kommunala tillsynsmyndigheten* meddela näringsidkaren sådant förbud som avses i 1 mom.

12 a §

Är det uppenbart att en konsumtionsvara eller konsumenttjänst är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom., kan konsumentverket eller tullmyndigheten meddela ett i 12 § 1 mom. nämnt förbud temporärt. Det temporära förbudet gäller tills ärendet slutgiltigt avgjorts med stöd av 12 § 1 mom. 1 punkten.

I fall som avses i 12 § 2 mom. kan även länsstyrelsen eller den kommunala tillsynsmyndigheten meddela ett temporärt förbud, om det är uppenbart att konsumtionsvaran eller konsumenttjänsten är farlig för hälsan på det sätt som avses i 4 § 1 mom. Det temporära förbudet gäller tills ärendet slutgiltigt avgjorts med stöd av 12 § 2 mom.

13 §

Om ett förbud som avses i 12 § inte kan anses tillräckligt, kan konsumentverket eller tullmyndigheten *bestämma* att en vara som näringsidkaren har i sin besittning skall förstöras eller, om detta inte anses ändamålsenligt, *besluta* om andra åtgärder beträffande varan.

13 a §

Då konsumentverket med stöd av 12 § meddelat ett förbud beträffande en konsumtionsvara, kan det ålägga näringsidkaren att i fråga om sådana konsumtionsvaror som konsumenten redan har i sin besittning vidta åtgärder genom vilka den fara som hänför sig till konsumtionsvaran kan avvärras och konsumentens rättsliga ställning tryggas.

Genom ett åläggande som nämns i 1 mom. kan näringsidkaren förpliktas att

1) reparera varan så att den fara som föranleds av ett fel eller en brist i dess konstruktion eller sammansättning eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om varan avvärrs (reparation),

2) av konsumenten återta en vara som är farlig på det sätt som avses i 4 § 1 mom, samt i stället ge en likadan eller likartad ofarlig vara (byte), eller

3) häva köpet (hävning av köp).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Konsumentverket kan meddela ett åläggande enligt 1 mom. även i de fall där ett förbud som avses i 12 § inte kan meddelas på grund av att de ifrågavarande konsumtionsvarorna inte längre finns hos näringsidkaren och det finns vägande skäl att meddela åläggandet.

13 b §

Då konsumentverket med stöd av 12 § meddelat ett förbud beträffande en konsumenttjänst, kan det ålägga näringsidkaren att sådana konsumenttjänster som konsumenten redan har i sin besittning vidta åtgärder genom vilka den fara som hänförs till konsumenttjänsten kan avväjas och konsumentens rättsliga ställning tryggas.

Genom ett åläggande som nämns i 1 mom. kan näringsidkaren förpliktas att

1) rätta till tjänsten så att den fara som föranleds av dess utförande eller av ett fel eller en brist i konstruktionen eller sammansättningen hos en vara som använts i samband med tjänsten eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats därom avvärsjs (reparation), eller

2) häva det avtal som ingåtts om konsumenttjänsten (hävning av avtal).

Konsumentverket kan meddela ett åläggande enligt 1 mom. även i de fall där ett förbud som avses i 12 § inte kan meddelas på grund av att näringsidkaren inte längre utför ifrågavarande konsumenttjänster och det finns vägande skäl att meddela åläggandet.

13 c §

Utöver vad som stadgas i 13 a och 13 b §§ skall i fråga om konsumentens och den näringsidkares rättigheter och skyldigheter som sålt varan eller tjänsten iaktas vad som stadgas i konsumentskyddslagen (38/78) och köplagen (355/87) eller stadgas eller bestäms med stöd av nämnda lagar. Konsumenten är dock berättigad till en sådan rättelseåtgärd som avses i 13 a och 13 b §§ även om han inte gjort någon felanmälan eller kan returnera varan eller tjänsten i väsentligen oförändrat eller oförminskat skick.

14 §

Den tillsynsmyndighet som meddelat förbud som avses i 12 § kan ålägga näringsidkaren att på lämpligt sätt informera om förbudet, om risk som ansluter sig till varan eller använd-

14 §

Den tillsynsmyndighet som meddelat ett förbud som avses i 12 eller 12 a eller ett förordnande som avses i 13 a eller 13 b § kan ålägga näringsidkaren att på lämpligt sätt informera

Gällande lydelse

ningen av varan och om konsumentens rättigheter.

15 §

Beslut, som en tillsynsmyndighet fattat med stöd av 12 eller 13 § och *som gäller en bestämd näringsidkare*, samt informationsskyldighet som tillsynsmyndigheten föreskrivit med stöd av 14 § skall förstärkas med vite, om detta ej av särskilda skäl är obehövt.

17 §

Den som tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumtionsvaror som avses i 4 § eller som importerar sådana och sålunda uppsåtligen orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom, skall för *produktsäkerhetsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om det inte stadgas strängare straff för gärningen i annan lag.

På produktsäkerhetsbrott skall även den dömas som uppsåtligen underlåter att iakta förbud eller förordnande som avses i 12 eller 13 §.

Den som bryter mot ett beslut som givits med stöd av 12 eller 13 § och som förstärkts med vite, kan dock inte dömas till straff för samma handling.

19 §

Ändring får inte sökas genom besvär över en beslut som med stöd av 15 § har fattats om föreläggande av vite.

Ändring i ett beslut som med stöd av denna lag fattats av hälsovårdsnämnden eller en tjänsteinnehavare som är underställd nämnden får sökas genom besvär hos länsrätten och med iakttagande av vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Föreslagen lydelse

om förbudet *eller förordnandet*, om den risk som ansluter sig till varan *eller tjänsten* eller användningen av varan *eller tjänsten* och om konsumentens rättigheter.

15 §

Ett beslut som en tillsynsmyndighet fattat med stöd av 12, 12 a och 13 §§ *samt ett förordnande som en tillsynsmyndighet har meddelat med stöd av 13 a, eller 13 b §§* eller informationsskyldighet som tillsynsmyndigheten föreskrivit med stöd av 14 § skall förstärkas med vite, om detta *inte* av särskilda skäl är obehövt.

17 §

Den som tillverkar, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumtionsvaror som avses i 4 § eller som importerar sådana *eller utför, saluhåller, säljer eller på annat sätt i samband med sin näringsverksamhet överlåter konsumenttjänster som avses i 4 §* och sålunda uppsåtligen orsakar fara för konsumentens hälsa eller egendom, skall för *produktsäkerhetsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om det inte stadgas strängare straff för gärningen i någon annan lag.

För produktsäkerhetsbrott skall även den dömas som uppsåtligen underlåter att iakta ett förbud eller förordnande som avses i 12, 12 a, 13, 13 a eller 13 b §§.

Den som bryter mot ett beslut som givits med stöd av 12, 12 a, 13, 13 a eller 13 b §§ och som förstärkts med vite, kan dock inte dömas till straff för samma handling.

19 §

I beslut som gäller temporärt förbud och som har meddelats med stöd av 12 a gäller beslut som gäller föreläggande av vite och som har meddelats med stöd av 15 § får ändring inte sökas genom särskilda besvär.

Ändring i ett beslut som med stöd av denna lag har fattats av hälsovårdsnämnden *eller av någon annan tillsynsmyndighet som avses i 7 § 2 mom.*, får sökas genom besvär hos länsrätten med iakttagande av vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Gällande lydelse

20 §

Ett beslut som en tillsynsmyndighet givit med stöd av 12 eller 13 § och informationskyldighet, som tillsynsmyndigheten föreskrivit med stöd av 14 § skall iaktas trots att ändring sökts, om inte besvärinstansen beslutar annat.

23 §

Avgår en medlem eller suppleant under sin mandattid, förordnas en annan person i hans ställe för den återstående tiden.

24 §

Genom förordning kan stadgas om lämnande av sådana uppgifter om konsumtionsvaror som konsumenten behöver samt om minimikrav på konsumtionsvaror.

Genom förordning kan stadgas om rätt för handels- och industriministeriet att utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om tillämpningen av den förordning som avses i 1 mom., om rätt för handels- och industriministeriet eller näringsstyrelsen att utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om tillämpningen av den förordning som avses i 2 mom. *samt om rätt för handels- och industriministeriet att av särskilda skäl bevilja allmänna undantag för stadgandena i sistnämnda förordning.*

I de förordningar som avses i 2 och 3 mom. eller i sådant beslut av handels- och industriministeriet som avses i 3 mom. kan stadgas eller bestämmas att näringsstyrelsen får utfärda närmare bestämmelser eller anvisningar om verkställigheten av ministeriets beslut, och av särskilda skäl i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från stadganden eller bestämmelser i förordning eller ett beslut.

Föreslagen lydelse

20 §

Ett beslut *eller ett förordnande* som en tillsynsmyndighet givit med stöd av 12, 13, 13 a, 13 b eller 14 § skall iaktas trots att ändring sökts, om inte besvärinstansen beslutar något annat.

23 §

Avgår en medlem eller *en* suppleant under sin mandatperiod, förordnar handels- och industriministeriet med beaktande av vad 2 mom. stadgar en ny medlem eller suppleant i hans ställe för den återstående mandattiden.

24 §

Genom förordning *eller statsrådsbeslut* kan stadgas *eller bestämmas* om lämnande av sådana uppgifter om konsumtionsvaror och konsumenttjänster som konsumenten behöver samt om minimikrav på konsumtionsvaror och konsumenttjänster.

Genom förordning kan stadgas om rätt för handels- och industriministeriet att meddela närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av den förordning som avses i 1 mom. och om rätt för handels- och industriministeriet eller konsumentverket att meddela närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av den förordning och det statsrådsbeslut som avses i 2 mom.

I de förordningar och statsrådsbeslut som avses i 2 och 3 mom. eller i ett sådant beslut av handels- och industriministeriet som avses i 3 mom. kan stadgas eller bestämmas att konsumentverket får meddela närmare föreskrifter eller anvisningar om verkställigheten av ministeriets beslut, och av särskilda skäl i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från stadganden eller bestämmelser i förordning eller ett beslut.

Denna lag träder i kraft den
199 .